Государственная БИБЛИОТЕКА СССР им. В. И. Ленина

ЯХАШ А КОТЪЮВЛАШ А Я ЛЕНИНА ИДЕЯШ

22 АПРЕЛЕ 94 ШУ ДОАЛ ВЛАДИМИР ИЛЬИЧ ЛЕНИН ВАЬ

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

Свет. Арадуьйл 1923 шера дендз

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІайн обкоман, Нохч-ГІалгІайн АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советан орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

№ 48 (2800). | Шинарди, 21 апрель, 1964 шу. | Мах 2 кап.

В. И. ЛЕНИН.
РСФСР искусствий заслуженни деятела П. Васильева дилла сурт. ТАСС фотохроника.

ЛЕНИНИЗМА БАЙРАКХА КІАЛ

ДІаухаш латт шераш, ца дІадахарца динлу ядамий исторе хина дуккха хІамаш. Цхьабакъда, Ленин даим халкъа дег чу ва.

В. И. Ленин ваьхав болхлой классо адамаш социальни паргІатонга дигара тІехьара къовсам дІаболабьча хана. Халкъашти иразага бода нийса никъ хьийха замал эггара воккхагІвола гений ше хиларга хьежжа, низІоткъама духьал деррига дуьнен тІарча къахьегамхоша лоаттабеча къовсама исторе къьостта моттиг дІалоац цо. В. И. Ленина даь эггара лоархІамегІа дола хІама да XIX бІаьшере дІа а яьнна XX бІаьшере хьатІвоттача вердача исторически зама хьалхашка цо марксизм дІахо дегІайоалаяр, империализман пролетарски революцеи хахара, капитализмагара социализмага довлача хахара, коммунизм хьалъеча хахара марксизм йола ленинизм цо хьаяр.

Цхьабакъда, гениальни идеяш кийчъаьи дІакхайкаьи Іийнавац Ленин. Цо ший низ ца кхобеш къовсам лоаттабаьб уж кхачашъяра. Іалаьмате боккха исторически бехктоккам шийна тІа а ийца социалистически революцица керте лаьттав, дунен тІа эггара хьалхарча къахьегамхой пачхьалкхенна довл даьд.

В. И. Ленин ва социалистически пачхьалкхен чурча а арахьарча а политика теоретически лард еллари из практически чакхбоаккхилга дІадолаьдари. Из ва цхьан мекха социализми коммунизми хьалъе йиш хилар эггара хьалха хьахьеккар, мекха индустриализаци яр, юртбоахам социалистически эргабаккхар, культурни революци чакхъяккхар сан, на дола социалистически революци дІахо дегІайоалаяра керттера накъаш белгалдаьр.

Сийлахь-воккхача Ленина идеяш кхочашъеш, вай мекха коммунизм хьалъеш доал советски халкъ. Іалаьмате доккха да ший хьамсарча парте хьалхленца коммунистически общество хьалъяра тІехьа лоаттабеча къовсаме тІеххьарча итт шера цо дахьа толамаш.

Шаккха а ца даькхача тайпара чІоагІа дегІадаьккхад цу шерашка вай халкъа боахама деррига доакъош. Кхозза алсамъяьннай цу юкъа промышленносте арахеца валови продукци. ТІеххоачашъеш латт коммунизма материально-технически база хьалъеча новкъа боаккхаш бола шерра гІа лоархІаш йола семилетка.

Семилетка хьалхарча пхе шера 51 процент дегІаш езаш хинна валови продукци 58 процент лакхъеннай, семилетка задапел совгІа 37 млрд. сома маьха продукци арахийнай цу пхе шера.

Доккхий толамаш даькхад тІеххьарча итт шера юрта боахам дегІабоалабеча а. 4 млн. тонн тІаккхийттад доккхаш дола дулх, 25 млн. тонн гаргга дукхагІа йоакхк шура, чІоагІа алсамдаьннад юрта боахама кхы продукташ йоакхилга.

Къьостта чІоагІа дегІабенаб семилетки шерашка вай республика халкъа боахам. 60 процент алсамъяьккхай цу шерашка промышленносто арахеца продукци, 57 миллион сом мах болаш я ллачал совгІа арахийца продукци. Тоалуш боагІа юртара боахам.

Халкъа боахам дІахо дегІабоалабара доккха гІулакхаш ду парте хІана. Халкъа боахама деррига доакъош сихха дегІадоаладара а бахача наькха вахара хьал тоадара а эша хьал хиларах тара химически промышленность дегІайовлаяра шерра программа тІаийцай парте ЦК декабрьски Пленумо. Химически промышленноста керттерча доакъой производства объем 3—3,3-зза лакхъургья 1964—1970 шерашка.

Химически индустре лоархІаме центр хургья Нохч-ГІалгІай АССР. Алхха ворхІ шера 2,5-зза тІаккхетаргья Грознески химически заводо арахеца продукци, хьалъергья керда химически предприятеш.

Доккха балхаш ду парте юрта боахам дегІабоалабара а. КПСС ЦК декабрьски февральски Пленумаша массе а оагІорахьа техкад юрта боахаме латта хьалаш, пайда ца эцаш йола торонаш гучаяьхай, шерра химизаци яра, орошени дегІайоалаяра, комплексни механизаци чакхъяккхара, Іилманна карагІдаьнараши хьалха латтарий опыт, производствана юкъехкара ларда тІа юрта боахама шерра интенсификаци яра программа белгалъяьккхай.

Доккха толамаш даькхад парте советски общества материальни хьали вахара боврамг лакхбеча. Дешари медицински гІулакхаши мах боацаш хилар, отпускаш вахачен цамогаш хилчен алапи телар, пенсии пособеш телар социализм котъялар бахьан долаш хинна хІамаш да.

Духхьал экономика дегІайоалаяра даькъе хинна Іац тІеххьара итт шу исторически лоархІам болаш. Советски общества деррига доакъошка кхьчад цар доккха беркат. Политически даькъе лаьрхІача социалистически демократи чІоагІагІа дегІаена а тоаьина а, наькха общественно-политически активность лакхъенна, парте а пачхьалкхен а вахаре ленински нормаш юхаметтаоттаяьа я цо.

Идеологически даькъе лаьрхІача а доккха исторически хувцамаш хиннад дІадахача итт шера. Цу шерашка оттадаьд парте марксизма-ленинизма эггара лоархІамегІара теоретически документ — КПСС Программа, вайна арахарча кховнента бода никъ хьекхьулба. Вай хахарча общественно Іилма корта бола Программа парте оттайро хьахьокх тІеххьара итт шу Ленин венначул тІехьагІарча хапах эггара лоархІамера хилар.

Коммунизм хьалъяра лоаттабеча къовсаме хьалхуо лакхара коммунистически идеалаш бола сиг. хІаьта марксистско-ленински идеологех советски общества керттера мировоззрени хиннай. Тахан вайга курра але йиш я дуккхача къемех нах бахача Советски Союза халкъашта юкъера ленински доттагІал цхьанка хІамо дохоргдоацаш чІоагІ а деннад, беррига советски нах коммунизм хьалъяра лоаттабеча къовсама кхотабеш йола тайп-тайпарча къамех болча къахьегамхой революционни цхьогІо даим латтарг а я, аьнна.

Ший хана Ленина дагадоаллар вай мехкарча беррига нахага дешийтилга. Наха лакхара образовани луш, нахага лакхара технически Іилма, гуманитарни культура кхоачийташ йоалл партя.

Дунен тІа эггара хьалха боллойи ахаркойи пачхалкхе хьалъьча Ленинен цуи партен вай планета тІа дахача прогрессивни адамашта иразага бода никъ хьабийлаб. Цу новкъа даьнад хІана дунен кхоалгІа дакъа, деррига халкъаш да цу наькъ тІа далара тІехьа къовсам лоаттабеш. Из а ленинизма йоккха котало я.

Экономически идейно-политически вахаре Советски Союзо даьха толамаш ленински идеяш котъялар, вай парте мохк цо хьийхача новкъа коммунизмага бугаш хилар да. Ленина хьехамца баха а бах къовсам а лоаттабу советски нахе.

Ленина хьехам цІена лоаттабеш йола вай парти цхьанена а могаргдац марксизма-ленинизмана тІера яккха, цо даим къовсам лоаттабергба ленински идеяшта тІехьара баьнарашта духьал.

Ший хьамсарча партена, тешаме ленинец Н. С. Хрущев керта латтача Центральни Комитета гонахьа чІоагІа кхотаденна дола советски халкъ ленинизма байракха кІал шерра гІа боахаш коммунизмага доаь.

Н. С. Хрущевна Ленина ордени «Дошо седкъа» яха медальи дІаялар

17 апреле ІуьйрнІна КПСС Центральни Комитета Хьалхарча секретара, СССР Министрий Совета Председателя Н. С. Хрущевна дІаелар Ленина ордени «Дошо седкъа» яха медаль. Н. С. Хрущевна Советски Союза Турпал яха йоккха цІи еннай Коммунистически партенан Советски пачхьалкхенан хьалхашка тІехдаьлла доккхий хІамаш цунна карагІдуьлларах из даьча дийнахьа ден 70 шу дизарца дуьйлина.

СовгІаташ дІаделар Йоккхачу Кремлевски дворецехь СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Л. И. Брежнева. Юбилярага моаршал лоаттош къамаьл дир цо. Цул тІехьагІа къамаьл дир Н. С. Хрущева.

СовгІаташ дІалуча хана цига бар Коммунистически партен Советски правительствай кулгалхой, СССР министраш, союзни республикий делегацеш.

ЧІоагІа, дІаьхдаь деттачу тІоаращца тІайийцар вІашагІкхийтарашта Л. И. Брежневаца цхьана вале хьачувоьлина Никита Сергеевич Хрущев.

Новкъоста Л. И. Брежнева Іодеш СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ.

Цул тІехьагІа юбилярага дергвадаь къамаьл дир СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела.

Ерригa вал оказш тІоараш тох, Цигга Никита Сергеевича наьхаа тІа Социалистически Къахьегама Турпала кхаь седкъап тІа сийр да баьлар Советски Союза Турпала дошо седкъа. Къахьарча сий Іаьдалах Н. С. Хрущев маркІа я вале, цунна кхоаза барт бокх Л. И. Брежнева.

Доккха правительственни совгІат шийна доларах, церемоне гулбеннараш саллара бехкеш дег тІарен ше тІаьцарах кІоаргга дог тохаденна а волаш, Никита Сергеевича, микрофона дІагІа а ваха, къамаьл ду.

1964 ШЕРА 17 АПРЕЛЕ КРЕМЛЕ СОВГІАТ ХЬАЭЦАЧА ХАНА

Новкъоста Н. С. Хрущева даь къамаьл

Деза новкъостий, деза доттагІий!

Мукъаба сона 70 шу дизарца дувзаденна сай терко ярах Центральни Комитета Президиума, парте Центральни Комитета, Лакхехьарча Совета Президиума, Министрий Совета, ерригача партена а советски халкъа а баркал ала.

Доллача хІамах баркал хилда. (ЧІоагІа, дІаьхдаь тІоараш тох).

Гуйох, массава а, сага юбилей болча дийнахьа, цо де лерхІараш а юкъехоаш, хьалхагІо, боагІа чуя тІех, мах беш дуьне кхургда цуьнга. Цхьабакъда, аз ала дезаш да, сага 70 шу дахьналле, нагахьа санна цо дергда ьяьна хеттарий хьалхагІа сон дуккха тІех мах бойя, цу маьхах доагІар цо дизза юха ца дала тарлу аьнна. (Нах безаме хьов). ХІана? ХІана аьлча, саллара дукха ха а яц сага баха эшар, — цуи юбилей йолча дийнахьа цунга мел дийцар цуи кхоачашде кхел.

Из аз дувц оаш мел яхар де хьуьргдий-хьогІ са аьнна хаташ, хІаьта вкхар-м ахарт ма дий: хІанзалца болх ма баьбий Іа, кхы а болба Іа нзаал бІах. (Нах безаме хьов). Бакъдар аьлча, ловца-м во бац аз, цхьабакъда, хьажал шоай шо, хІанз а са хачага кхачанза бараш. (Нах безаме хьов. ЧІоагІа тІоараш тох). Саллара атта а дац из.

ХІаьта а белггала ала-м йиш я сога, новкъостий: цу ханал, кхоьтаъе итт шерал, дІатІехбьннараш, — парна хьехаргдац аз, цар шоай а йоккха опыт, хІаьта, аргда вай, цу хана дІатІакхачча боахкараш аз-м аргдар: кхера ма лалаш, шо уназрдовла хІама дац шоана. (Нах безаме хьов. ЧІоагІа тІоараш тох).

Шийна лойя болх булургба сага, нагахьа санна сага белггала болх бе безам бале. ХІаьта из керттердар а да.

Цхьабола политически деятелаш физически Іоажал тІаккхачале бов. Цудукха политически деятела ха ЙІаьхьяр — из да коллективана цхьяна халкъа дукха парте дукха къахьегар. (ЧІоагІа тІоараш тох).

Со ала деккарийла ва из массава а дукхьала сага безам хилярах хулаш дац, аьнна. Цхьаьза сага болх бе безам хилча а, физически торонеш ца хиларах шийна дагадар кхоачашде йиш хилац цун. ШІаькха а яз аз: дІакарахьа везац, лоІам ший бе болла бев, из караболла а нна болх бара, къахьегара оарцагІа баккха а беза. (ЧІоагІа, дІаьхдаь тІоараш тох).

Вахара ярав латтиц сагь дукхьала шийна вахаш хилярах, — дийна мел дола хІама а маларий нитта-м, — из латт сакхитам болаш из вахарех, цо коллективе, коллективана тІехьа, халкъ бахьан къовсам лоаттабарах! Цунах латт ирах, из да совгІат! (ЧІоагІа тІоараш тох).

Коллективе волаш боккха никъ баьб аз. ТІехдаькха ца аьлча а боккха никъ баьб аз, хьамерттел са 70 шу даларах а. Са 20—25 шу хиннача хана 70 шу сона морхашта лакхара моттиг яр, кхыметтел космически полетал а лакхагІа дар из. (Безаме нах хьов).

Сай вахара, сай цхьа маьа ва со ала мукъаба сона. ХІаьта се вахар чоалхане да, парте Центральни Комитета Хьалхара секретарьи Советски Союза Министрий Совета Председательи волаш мича ваьа со. Са вахара никъ дикка чоалхане ба, къахьегама коллектива член а вай болхлой класса, къахьегама халкъа вокалех цаІ а со хиларах тарра.

ЗІамига саг волча хана эггара а бирсагІа йола вахара университеташ яха йийзар са. Шоана маловеий цу хана хиина къахьегама хьалаш.

Парте хьалкхийнав со, парте хьалхиаваьа со, новкъостий! Вахара лоаме тІа ваьннав со, кІаьрг юкъе дита кхосса ца луш, парте тІаьхьа молагІа гІулакх кхоачаш а деш. Аз доккхал ду массе хана се партеца хьалкхуьш а дІахьалхашка волаш а хиларах. Вай общественни вахаре парте кхы лакхагІа воккха йиш йоацаш лакхваьв со, аз доккха баркал оал на бахьан партенен халкъая. (ЧІоагІа, дІаьхдаь тІоараш тох).

Новкъостий! Вай мехко дика, боккха никъ баьб, нагахьа санна тІехьарча ханах дийцача, къьостта лоархІам болаш да 1953 шерал тІехьагІа доладенна а парте XX-гІен XXII-гІен съездаш хиина доло а цуи дакъа парте Программа, шерра йоаржаьа коммунизм хьалъяра Программа, вай сийлахь-воккхача хьехархочун баьчан Владимир Ильич Ленина хасавташ шийна чу дола Программа тІаэцарца. (ЧІоагІа тІоараш тох).

Шоана дага ма йоагІий вай парта XX-гІа съезд. Из бикктокхаме ха яр, хо чІоагІа хьаьхьовада деваш, культ личностах юкъедисараш дІадаха деваш, инерце ниа боха а бах вай дІахьалхашка бодача боламе нийса лостам эша безаш ха яр ца. Воккъалдар аьлча, инерца низ — из Іалаьмате боккха низ ба. Инерци дІаяккха, эшцача лостаме болача низаш хьоваде дукха къахьега деза. Укхаза ва Іилман Академе президент новкъост Келдыш, инженераш, нагахьа санна аз механика дакъе нийса ца оале, уьш цар тоадергда, цхьабакъда, политикага диллача, хетаргахьа, се гІалат вуьлац.

Парти, вай халкъ культ личностах кхеййиса халонаш эша а ь. бІубенна дІахьалхашка дахал. Аз доккхал ду цу ханах, вай партена, вай халкъа Іалаьмате пайдане из хиннай аьнна а хет сона. (ЧІоагІа, дІаьхдаь тІоараш тох).

Вай парте вахаре, вай общества вахаре йиза юхаметтаоттаяьй ленински принципаш, дІаьхай зулманера тхьовронаш. Аз аргдар из гІулаях хирургически хІамаш юкъе ца лелхаш даьд аьнна. Укхаза терени хиннай болх беш (Безаме нах хьов), нагахьа санна медицин меттаца аьлча. Со се медик ца хиларал совгІа, медицински гІулакхех кІезига пайда эцаш а ва. (Зале безаме нах хьов). Медицински мотт мабоагІара нийса ца буьйца тарлургхиларах бехк ма боакхалба сох медикаша. (Зале безаме нах хьов, тІоараш тох).

Укх тІаккхьарча хана вай парте, вай халкъо чІоагІа дукха хІама даьд. Кхы а чІоагІагІа чІоагІъеннай мекха экономика, доккхий толамаш даьхад Іилман культуран. Низ бола экономически потенциал — из общества вахара лардий лард — хиина ца Іаш, вай мехкага я цхй маьрша къахьегам лорабара эша вай хахара эггара тІехйола средствеш а. ХІаьта цо, новкъостий, кхы а боккхагІа тешам болийт вай социалистически строй йохаргйоацаш хиларах, экономика, Іилма, культура дегІайоалаеча дІахо а низи творчески хьинари шерагІа доаржаде йиш хиларах. Вай бІубенна хьеж кхоанонга. (ЧІоагІа тІоараш тох).

Вай мехка низ чІоагІлуш ба, вай Гергий Низаша тешаме лорабу вай мохк, социализмана карагІдаьннараш. (ЧІоагІа тІоараш тох).

Аз из дувцаш оарц дакхха, пхьоалашка нах тІаьхьеха. А, вай оарц даккха гІортац, похоаш дага а луьцац. Цхьабакъда, вай массава а кийча хила деза. Советски Союза тІалатта бехктокхам деголоаттош, социалистически карагІдаьнараш ца дохийтара тІехьа социалистически мекхий ерригача содружестве жоп лойя а. Вай халкъо доккхал а деш, сийлена кхоачашду ший интернациональни декхар. (ЧІоагІа тІоараш тох).

Вай парте чІоагІ а даьл, чІоагІ а дерга дунен деррига мекхий коммунистически партешцара вежарашка дола бувзамаш. Цхьаболча партей кулгалхоша барт эгІабара гІулакхаш леладойя а, цхьоагІо чІоагІлургья, барт эгІабара гІулакх лелаераш эшаргба, хІана аьлча вахара лард из йуй. (ЧІоагІа, дІаьхдаь тІоараш тох).

Коммунизм вай заман сийлахь-боккха низ я хинна дІаьттай. ХІана аьлча коммунистий Программа болхлой классо, ахархой, деррига къахьегама халкъа хьашташа мангара я. ПаргІатон, иразаа, машара, дикагІа долча вахара йоккхий уйлаш кхоачашъяр дукха революци йоаких халкъо.

Къахьегамхой вахара хьалъташца лоархІацн хІана хьадара балхаца чІоагІдиазен дола цІогІа хьенкаш дукха хабараш чулоацам болаш да. Уж мираж я. Дукха никъ баьб ва сай хана арекашка гІолла. Иштта а хул: волаш, волаш цІеьха хьона хьалкхешка отт форд, долха хиш, аьзош тох, хІаьта хьо дІахо ме воал — из деррига а хьона гаьна доал, хьо дІакхача тІа а кхоачаргвац цунна. Из я мираж. Даьсса хабараш — уж а мираж, Іехам ба.

Вай массава латтa а лаьттал, чІоагІа латтарг а да марксистско-ленински позицешка. Воай толамех доккхал а ца деш, къовсам лоаттабе а дІехьалхашка даха а деза. Воацца хІана барта боацерашцара гІулакх хоадаль дІа а ца доаккхаш гаргадахкарен вІашер кхетадарен торо массава а хилийта еза вай. Бакъда из принципашка тІехьашка а ца воалаш, марксистско-ленински хьехам нийса дІабоввийтарен кхетабарен наькъаца хила деза. (ЧІоагІа тІоараш тох).

Раьза а волаш ала безам ба са хІанз вайцига партен халкъан йиза цхьогІо я, аьнна. Пленумаш, активаш, партийни собранеш хиннай. Массанахьа а уж чакхъяьлар цхьоагІон, кхы а чІоагІагІо кхетадалара, цхьа барт хилара хьало. Вай халкъ даими а ленински партеца да, парти массава а халкъаца да (ЧІоагІа тІоараш тох).

Новкъостий! Аз хьалхехьа а дийцар вай экономика толамца дегІайоагІаш хиларах. Цхьабакъда, дикачун доавзе дац. Цхьаьза вай воаш а раьза дойнеш хул тахан воаш даьчоа. Из дика уйла я, хІана аьлча ше даьчох кхоачам боро лоІам, хьинар лаьгІду хІаьта даьчох тоъам ца кетара уйлано соманоеккх, дІахо а дегІаахара наьнъаш локхйт. Вай бІубенна ленински новкъа ваьл. (ДІаьхдаь тІоараш тох).

Юрта боахаме хІанз а халенаш я вайцига ала тарлургда. Масала, хьовкъам хиннабац. Хьувкъам ца хиларах хьаннача халонаш вай хьалхашка тотташ санна хІама даьд. Вай парте лоархІамера решенеш тІаийцай, къьостта химии минеральни удобренеш хьеоаргаш дегІайоалаяра даькъе.

Цу деррИганца а вайга йиш хулийтаргья укх гаргарча хана дІахо а юрта боахами экономика кхьяола доакъоци лакхде. ХІанз керттердар да деррига а дімен хаиняхьен дергдолаш вайна хьалхашка латта декхараш кхоачашдара партен халкъен низ тІабарзабар.

Са кхоаткъен итт шу дузача дийнахьа оаш сога дика къамаьлаш ду, кхоаненна аланс луш санна хІама ду. Цхьабакъда, деррига а дан сох тайша ала безам бар са. Аз болх бу коллективе. Вай гІулакхаш леладу массане а цхьана, цунах латт вай низ а. Шо партийна, советски, профсоюзни, комсомольски организацей кулгалхой да, шун балхах тайша дукха хІаца да.

Вай деррига дика а ший ханахьа а дергла, цунца вай социалистически мохк юрта боахама проблемаш къоастае могаш бац яхаш цІогІа хьеккача вой классовн моастагІашцара кхы цхьоакха ковырь хьейоаккхаргья вай.

Вайна хьалхашка латта декхараш чІоагІа доккхий а сий долаш а да, шоно ца вай уж толамца кхоачашдергхиларах. (ЧІоагІа тІоараш го).

Дукха деза новкъостий, доттагІий! Шаькха а цІенача дега чура баркал ях аз парте Центральни Комитета, Лакхехьарча Совета Президиума, Советски правительствана, ерригача партена, вай халкъа са къахьегама боккха мах барах. Дега чура баркал ях аз укхаза гулбеннача новкъостаншта. Сона дика хет парте, мехка, ерригача республикий кулгалхой укхаза нийсбалара са кхоаткъен итт шу дузар белгалдаькката. Дега чура баркал хилда шоена! (ДІаьхдаь тІоараш тох).

Къовсам лоаттаргба вай вокъарча ленински гІулакх тІехьа. Сай беррига низ тІабохийтаргба аз оаш сайна луш долча лаамех доагІар хІадалара. (ЧІоагІа, дІаьхдаь тІоараш тох).

Новкъоста Н. С. Хрущевна го бу цун эггара гаргагІа болча соратникаши доттагІашее. Цар чІоагІа даькъала ящ из, дукхача шерашка а ирс долаш а вахар доаш доаца боах.

Ваь ди даькъала хилда Хьа, веза Никита Сергеевич!

17 апреле ІуьйрнІ 9 сахьат даьлча Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Хьалхара секретарь, СССР Министрий Совета Председатель Никита Сергеевич Хрущев вахача цІагІа баха хилар новкъостий Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, А. И. Микоян, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, Н. М. Шверник, В. В. Гришин, Л. Н. Ефремов, К. Т. Мазуров, В. П. Мжаванадзе, Ш. Р. Рашидов, П. Е. Шелест, Ю. В. Андропов, П. Н. Демичев, Л. Ф. Ильичев, В. И. Поляков, Б. Н. Пономарев, А. П. Рудаков, В. Н. Титов, А. Н. Шелепин.

Партен правительствай кулгалхоша 70 шу даларцен Советски Союза Турпал яха цІи яларцен цІенача дег тІара даькъала вийцар Н. С. Хрущев — тешаме ленинец, Коммунистически партен Советски пачхьалкхени, дунен юкъерча коммунистически болхлойи болама чІоагІа гІорваьнна воле деятель, денал долаш империализмане духьала, машара, демократена, къамий вортамукъаленнен социализманен тІехьа къовсам лоаттабер, хІаьта Никита Сергеевич дегІа могаш волаш, хьинар долаш дуккхача шерашка вахар а сийлахь-йоккха советски Даьхе дІахо а тоьара, социализман коммунизман гІулакх котлаккхара тІехьа цунна керда толамаш карагІдувлар а лоаш лоаша баькхар.

Партен правительствай кулгалхоша дег тІара даькъала йийцар Нина Петровна — Н. С. Хрущева новкъост а доттагІа а, цуи деза.

Ше даькъала вувцарах а дукха дикадар хилар лоаш лоаша баккхарах а Н. С. Хрущева дІайка баркал яьлар ший соратникашта, шийна цхьана боля беш болча новкъосташта.

(ТАСС).

ПАРТЕ ХЬАЛХЛЕНЦА ЛЕНИНА ХЬИЙХАЧА НОВКЪА

ЛЕНИН ГОРКАШКА

Укхаза дерриге а сийлахь-воккхача Ленина цIераца дуьзна лела да. Мрамора колоннаш йолча шозза вIаштIара даьхча цIагIа, йоаго хIама цатоьаш хилча къилбаседехьарча аIамитача флигеле а вахаш, укхаза Ильич ваьхав. Къаьнача парка аллейшка салоIаш хиннад цо, гонахьарча хьунашка чарахье ихав. Горкашка Ленина уйла а яьй, увтта а даьд тIехьагIа коммунистически парте VIII, IX, X, XI, XII съездий а, Советий VIII, IX съездий а, Коминтерна III, IV конгрессий а соцамий лард хинна дIаэтта идеяш а документаш а.. Укхаза яздир цо «Пролетарски революция ренегат Каутский» яха книжка.

Пхийтта шу даьннад КПСС ЦК-и Советски паччахьалкхенни соцам бирца Горкашка В. И. Ленина ЦIа-музей хьайийла. ХIанз миллионал совгIа саг хиннав укхаза. ХIана, укх апрельски деношка, мохк Ильич ваь ди белгалдоаккха хийчлуш болаш, Горкашка къаьстта дукха нах хул.

Москвана уллувча шу хозача моттига В. И. Ленин мишта ваьхав а болх мишта баьб а дувц «Московский рабочий» яхача издательстве арахийцача «Ленин Горкашка» яхача книжки тIа ЦIен-музея директора В. В. Волкова.

Авторо язду Я. М. Свердлова а, Ф. Э. Дзержинске а, Московски кремля комендантa П. Д. Малкова а 1918-ча шера даьра човнаш хинначул тIехьа баьччана чIоагIа эшаш хинна городал араьхьара салоIа моттиг мел боккхача безамца лехар.

Хержар Горкашка — паччахье инарал хиннача, Москв градоначальника Рейнота имени хинна моттиг. Укхаза болх бара в. салаIара а мел эшаш дар долаш дар: доккхий доацаш а, паргIата а цIенош, хоза парк, электростанции, водокачка, Москвацара телефонии бувзам, тIадовгIаш дика йаьхдаш. Ленина Горкаш езавелар — хий а, хьу а, из ахархоех беттaлуш хинна юрт а.

1918 шера 25 сентябре эггара хьалха ше Горкашка веча Владимир Ильич ваха хайра къилбаседехьарча йоккха йоацача флигеле; ший аIамигча дезала дукха доккхий цIенош дIоакхе лацар цунна. Книжка авторо вайна хьаьхокх из флигель, оалий кийчаль Ленин ваьха цIенош — дахчан мегги, тIа лампа а латташ тумбочка, книжкаш чу леладаь барзкъий шкаф, яздеш леладаь туалетни истол. Иштта чоалхие доацаш а, залий а да. Надежда Константиновна чуьхьа цIа а, Владимир Ильича кхаст-каста болх беш хинна столови а.

Ленин Горкашка ваха харах бола хоам сихха дIабаьржар округе гIолла. «ДIа вах хIанз вай Ильич» — доам тIа латта цIа хьа а хьожхаш безаме оалар цигарча бахархоша.

Авторо дувц Горкашка, Павловское, Сиянова, Белоутова, Калиновка яхача юрташкара ахархой Владимир Ильич волча ахар. Из дар 1921-ча шера январь бетта. Гулбелар Горкински ахархочун В. А. Шульгина цIагIа. Ленина, Крупская, Горке комендант А. С. Беленький хьабеьхкар сайрийна 6 сахьет доаллаш. Собране председателал деш вар Горкашка цаI мара воаца коммунист И. Д. Макушкин.

«Ленина къамаьл дир 2 сахьатеи 20 минуташ...» — дувц В. Волкова, — 80 гаргга хаттар дир Ленинга. Ахархоша Ленинга хеттар продразверсткаx, юрта цIилеторгаш, фатагеи, тух, басма хIана дац яхаш, хеттар, заводаш а, фабрикаш а сайна латташ хилча юрта бе болх боацавар фу дIдеза.

Владимир Ильича цу сарахьа ахархошка аьлар:

— ДIаквикха ха хи-тIеш цIагIа кIерамаш доагаделга.

Ленина ше оттайр Горкашка ерригача округерча юрташка электрификаци яра схема. Из ляьрххIа хьожаш вар из план кхоачашьяргe.

Вай да хIанз Ленина аьзний соцаш хиннача а, тIехьагIа массаза ваха хиннача а колоннаш йолча доккхача цIагIа. В. Волкова вай зут телефонаш хиннача аIамигача цIагIа. Укхазара къаьгача эриксоновски аппаратаца Владимир Ильича бувзам лоаттабора Кремлаца. Цу телефонаца Ленина Горкашкара лелар ше бIаь совгIа распоряжени, хьалхаьхьар цхьаццайола статьяш, письмош. Новкъа дале а, аппарат массаза а дика болх беш хилацар, хIаьта цо кIезига халахетар дацар Владимир Ильича...

Кхагаш техь шкафаш а махкболахьарча вестибюле. Укхаза яла Ленина хIамаш: чарахьа костюм, куртка, ниххаш, топ. «Ленина раьза хилацар хIама а цу деш вагIе, цунна дезар бIаьхха гIаш нийсь белта — дувц книжка автора. — Автомашина тIа хе тигацаз цо, кхыметтел чарахье воаш хилча а. «ХIана долх машинаца? ГIаш дахача дикагIа да. Сакъерде — сакъерда деза» — оалар цо.

Чарахье лелача хана Ленина каст-каста ахархошца къамаьлаш дора, цар цIагIа чуухар. Укх тайпара сакъердамe хIама доаладу книжка тIа: «Цкъа кIа оарлаш бар кьатта. Цига дIатIа а ваха Владимир Ильича. Юрта оалаш ма хиллар: «Дала новкъостал долда шоана!» — аьлар. Цунна жоп делар: «Баркал». Ахархошта сенах ховра — из Ленин волга, — тIаьхьаш мохо йоагаль сийна кор, керхен палажки бе йоал... Из малав ахархошта хайча Владимир Ильичи цуннара новкъостийн чай мала чубийхар ахархоша. Самовар оттайр... Грибаш ккерзар. Чайболаш хIама йиар Ленина.

Чай ше Iодоттадо Владимир Ильича шийна. Йокхача саго Петровнас цунга аьлар:

— Ленин, ва Ленин! Эхь хIана хетац хьона, хьо тха паччахь мавий, хIаьта а Iайха чай а дотт. Дика дац иштта, мегаргац. Хьоькхал, из Iодотт хьона из. — Ленина гIулакх де оттар из.

Дагтара велар Владимир Ильич:

— Баркал, Петровна. Вешта со паччахь ва хьаштоацаш-м ия Iа, кхийттаьц хьо.

Чайник бе а йоаллаш доацелча санна соцавлар йокха саг. Ленина лаьрхIа дIахо а дувцар:

— Йоккха саг, хьо тIалат яьннай, со паччахь вац, халкъа советчик ва... Дуккхача хана деш паччахьа ца вац вай, халкъа Iаьдал ма эттадий, советски...»

Книжка оагIонаш хьалхаш, хозача иллюстрацешка хьежаш, хоза а Ильича цIерала ювзаенна дагa хьамсарчe моттигашка тIолла лелаш санна хеталу.

Сурт: доккхача цIен лохерча этажера библиотека. Из вIашагIъеллар Н. К. Крупскаяс, М. И. Ульяновас библиотекара Ш. Н. Манучарьянца. Цу чу да философех а, политэкономех а, дуне йоалъашта юкъерча белхлой боламах а доле эрсий, французски, итальянски, немецки метала кхо эзар сов книжка.

Кхы а сурташ. Доккхача цIагIара столови, Владимир Ильича балха кабинет, шиъ тIеххьара сахьаташ цо дIадикха цIа... Укхаза деррига а Ильич волча хана хиннача тайпара да.

Ер да Iаь беша сурт. 1924-ча шера 7 январе из лепаш яр кердача шера ёлка цIераща, хозаш дар берий делар. Шоаш бахаш мел болча хана Ильича аIамигача хьаьшашта дицдаланзар из тамашийна цIей. «Тхо, бераш, чIоагIа цецдаьхар ерригa а лоазаргех хьалийзача йоккхачо, тхоянага хьалкхоачаш йолча елка. Хьалха доагадеш хиннача бовлоза кIерамашта метта йоагаш яр электрически лампай гирляндаш. Елкана кIал даттар воккха, боачбех ваь дед-мороз, дадар лоьзоргаш — дувц ца Горкашка дахчан цхьар а, никаш ецо а хиннача, цу цIайна юкъе дакъа лаьцача Герта Леймана.— Берашта дукьал ухар Мария Ильиничнан, Надежда Константиновнан. Бераша елкана гонахьа хоровод лелайора, меллаша иллеш доахар. Дукха ца гоаш хIанз а музее йолаш йолча кресла чу хьачувоалавир Владимир Ильич. Тхога Владимир Ильича кIорда ма хайта аьлар. Бакъда, тхо хадданза Ленинга хьежар.

«1949 шера январь бетта В. И. Ленина мемориальни ЦIа-музей хьайийлачул тIехьа,—язду йистевоаллаш В. Волкова, — Горкиях къахьегамхой эрате уха моттиг хиийзи. Музее бIарга го йиш а масса къамийн, расийн, дуьнен масса а халкъий викалаш. Ленинцара дувнинга доаццаш бола къахьегамхой безам, цуй васкеташ кхоачаш тIерташ хилар хьахьокх музее ухараша даьча дуккхача йоазонаша».

Из книжке дийшача, Ильич воаш хиннача нахах воаш кхийтача санна, из ваьхаь, из лелинача моттигашка махаш хилча санна хетаду.

В. КНЯЗЕВ.
(ТАСС корр.).

Москва.

В. И. ЛЕНИН.
РСФСР искусствай заслуженни деятеля П. Васильева дилла сурт.
ТАСС фотохроника.

ЦIАККХА А ЛЕРГЙОАЦА ИДЕЯШ

Сийлахь-воккхача В. И. Ленина васкеташ кхоачаш а деш адамлен исторе чухь эггара хьалха ча эшша наха чуIе цIенош хьалде даьрхIад вай мехка. Из программа толамца кхоачашьеш я. Капиталистически мехкашка хьаллеча цIенoел гаьна дукхагIа да вай мехка хьалду цIенош. США, Англе, Франце, Малхбузен Германе хьалдаьчарел дукхагIа дар 1962-ча шера вай мехка хьалдаь цIенош. Тхьаь шера (1961—1980) кхоза дукхагIа хургда вай мехка нах чубаха цIенош. Уж гIишлош хьальяра доалIа дакъа лоаи «Грозпромстрой» треста СМУ-8 колективо. Дукха ха йоаццаш шаьра аре хиннача Новая Катаяма яхача поселке мел дукха чуIе цIенош хьалдаьд тха коллективо, из къахьегача боккха толам хилар кхетаду хIаране. Укх шера квартале 286 квартир йола ялх цIа хьал а даь паччахьалкхенна дIачудениад оаха. ШолагIча квартале хьалъь кхи езаш а 125 моттиг йола берий беш, хIаране чу 132 квартира йола диъ цIа. Мая сийна тIаиIца декхараш кхоачашдеш дика къахьег тха коллектив.

Укх деношка бе ордераш дIоагIаша доахкаш шоашта дIаденнача цIеношка дIачуухаш бе дог гIоздаьнна къахьегамхой. Царчул кIезигагIа дог гIоздаьннадац уж цIенош хьалдеш хиннача тха гIишлоихой а. ХIара дийнахь шоаш бaлха баьхкача шоаш хьалъьча тIишлошка боккха кхаъ хиния хьеж тха коллективпара болхлой. ГIишлош еча къаьстта дика къахьегарца белгалъеннa а Титова Николая кулгалду каменщикий бригада ил. Э. Эльдиева И. Присекинен кулгалду плотникий бригадаш, И. Петрочука кулгалду малярий бригада, С. Шильменова кулгалду бригада, иштта кхыраш. Хьалха цIенош деш бац уж. Дукха ба цу бригадай белхлоша хьалдаьча цIеношка бахаш. ТIеххкхоачашъю пар шоай задание хIанз а.

Укх шера хьалхарча шин кварталах тха коллективо хьалдаь начуховша дIалургда 814 квартира йола цIеношн цхьа берий беши.

ЦIаккха лергйоацача марксизма-ленинизма идеяша сийрдабоах коммунизмaга бода никъ, дерригача дуне тIа дIаяржаш латт уж.

В. БАБЕЦ,
СМУ-8 мастер.

БУТТ ХЬАЛХА

В. И. Ленин ваьча денна сийлена накъа бахара дика къахьийтад Старогрозненски бурув деттача контора мастера А. Заринске кулгалдеча бригада болхлоша. Дукха ха яц Хаии-Кертерча № 35 йолча скважина бурув тоха бригада дIайолаенна. Хьалхарча деношка теха бурув 200 метр да, процентащка диллача пох хул 125 процент. ЦхьоалагIча майнен В. И. Ленин ваьча деннeв сийленца накъа болхаш бригада болхлоша дош деннад планах тоха дезар 6 бIаь метр мара йоацача укх бетта эзар метр бурув тоха а планал бутт хьалха скважина бурув теха бала а. Из дош кхоачадеш хIара смена норма 125—130 процент кхоачашъеш къахьег ба бурув деттараш ил. Ковешников, Кривошеев, Клочков, Зизаев, иштта кхыбараш.

А. ТИЩЕНКО.

Планал совгIа

Ленина деношта хегаьча къахьегама вахте а этта йоккха котвало яьккхай «Октябрь 40 шу» яхача колхозе коа тIара оалхазараш леладераша. Паччахьалкхенга фуаш дохкара ялх бетте план хIандалехьа а тIеххкхоачашъяь цар, планал совгIа дIаденнад ши эзар фуъ.

ЙоккхагIе йолча болхлочо Иваночкина Полина Александровнас йоах: «КПСС ЦК Пленумий решенеш кхоачашъяра тIагIертта къахьегаш я тха коллектив, тешаме а сийленца а кхоачашдергIа оаха тхоашта тIадилла доккха декхар, шера планах паччахьалкхенна дIадала дезар 150000 фуъ мара доацача 250000 фуъ дIалургда оаха. ХIаьта хьалхарча ах шера тIеххкхоачашъергья фуаш дохкара шера план».

М. ТКАЧЕНКО.

ТIЕХККХОАЧАШЪЯЬЙ

Коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаю тха коллектив къаьстта дика къахьегаш я семилетка ялхагIча шера. Март бетта план 109 процент кхоачаш а еш планал совгIа бIаьш тоннаш мехкдаьтта продуктащ арахийцай оаха. Кхертала план а иштта тIеххкхоачашъяьй установка коллективо. МагIалбика мехкдаьттахой болам хьал а лаьца укх бетта план 103 процент кхоачашъе дош деннад тха коллективо. Уж декхараш тIеххкхоачашдергхилар яIаналехьа гучаяьннад. Апрель бетта хьалхарча 18 ден план 125 процент кхоачашьяь оаха. Хьамсара баьчча В. И. Ленин ваь 94 шу дузача денна сийленца накъа дахара установка болхлоша дош деннад хIара сменех нормал совгIа иттaш тоннаш продукци арахеца. Тхоай дош тIеххкхоачашдаьд оаха. Къаьстта дика къахьегаш ба укх деношка технологаш ил. Дубровин, Б. Меркулов, И. Морошко И. Усастов, иштта кхыбараш.

Хь. ГИРЕЕВ,
Грозненски нефтемаслозавода № 10 йолча установка оператор.

Баьчча дагалаьттар кхоачашхилар

Шерра-шера хозлуш, тоалуш йоагIа тха станица. Тхьо, тхьаь пхиъ шу хьалха хиннача вIалла тара а яц из хIанз. Бера хана дена станице бахаш хьалкхийнача къонахоша иштта дувц: «Тхона лагадоагIаш бIаь цIа я дацар станица. Деррига цIенош лохига а чура баьде а дар, хIана аьнча, сийрда а йоккхий а гIишлош хьалъе ниц бацар наьха. Геттара чIоагIа Iаткъар вахара хий ца хилар, гаьнара хьахкаьа деза из...»

Вай хьамсарча баьчча В. И. Ленина дагадаьллад хьача наха паргIато яьккхар, цар хьал-торо тоаяр, дог гIоздоаккхаш а сийрда а хилийта лоаш хиннав из болхлочуни ахархочуни вахар. Из кхоачашдара шийна вахар дIадeнна баьчча.

Йовзаргйоацаш хувца а еннай, дегIа а еннай тха станица Советски Iаьдал даьлча дена. Шиъ — шиъ ах километр йIаьха я цул улицаш, царех хIаране тIа хьалдегIа лакха а чура паргIата а дола, еттача кирпичех даь доккхий цIенош. Ваьццар луш йоагIа уйлацаш, гаьнаш егIа царех хIаране тIа. Иттех ди даьлча хьы а хозьенна дIаоттаргья станица.

БIарг тIаотт укхаза культура ЦIенна, ахкан кинотеатра, кхоза вIаштIара яьча школана, кхича зданешта, дукха я уж. 22 — 25 эзар книжка чудолаш йоь библиотека, Ленина цIерахча колхозо шиъ низацц хьалъь юххьанцара кхоь школа, кхоь клуб, механизатораш кийчбу шиъ шера дешара механизаце училища бIарчча городок, 200 совгIа машин чуйола АТХ-а, берзхъаш тега, сахьаташ кога гIирси тоабу мастерсиеш, парикмахерски чуйола наха гIулакх ду павильон, бувзама отделени, больница. 150 бера лаьрхIа массехха ясли, ворхI тина, кхмдараш а да станице.

Хьалха санна хии сагото е езац хIанз колхозхой. КIоарга бурув а теха яьккхача артезиански кхаь гIувно шортта хий лу царна. ХIаьта укх шера дена дукхагIча улицаш тIа кхоачийташ лаьттах турбаш а ехка Iодулларгда хий.

БIарчча юрташ хиннай Калиновски станицана гонахьа яхача «Станский», «Постный» «Селиванкина» оалача отарех. ХIаьта цу отарашка хьайбаш леладераш чубаха башха-дика гIашлош Ленина цIерахча колхозо хьалъь я.

Бийсан ахархьара хьагIахьежачоа город тарлу станицахи цунна гонахьа ядача отарехи. Сийрда йоаг электрически лампочкаш. Кхоачаш хинхад вай баьчча, халкъий доттагIчоа, хьехархочоа — В. И. Ленина дагадаьлар. Боадо телаш, ерригa гонахье лепераш баьчча лампочкаш я. Малх мо сийрдахоал уж. Уж санна сийрда да укхаза бахарий вахар а.

Баьчча васкеташ кхоачашдара низи хьикари ца кходеш даима къахьег колхозхоша. Шерра-шера дебаду цар артела рузкъа. ДикагIа йиайда эц лаьттах, техниках, соцйоах хьайбай продукташ.

12000 гектар лаьтта шин сменах болх беш 70 трактор, 32 комбайн, 500 гаргга тайп-тайпара юрта бохахма машинаш я колхозе. Юрга бохахме культураш дика хьувьхе торо хулийт уж лерттIа тоадаьча лаьтта ханнахьа дIа а йийе царна, тIехьа ца доахаш, эшаш мел дола гIулакх деро.

Къахьегама йоккха котало яьккхар колхозе кхаш леладераша дIадахача шера. Шоай декхараш дизза кхоачашдеш тешаме а хьаьнала а къахьегарах планал совгIа 11500 центнер ялаташи 500 центнер баьца дааращи дIаделар цар хьамсарча Даьхенна.

Хьинар совдоехаш къахьег хьайбаш коа тIара оалхазараши леладераша. Планал дукха совгIа дехкад цар дулх, фуаш, кхыдараш. 3000 бежан, 43000 устагIа, 1300 хьакха, 8000 котам я хIанз боахаме кхоабаш. Шерра-шера дукхагIа хул уж хьайбаш. Цудухьа шерра-шера керда кхийши желаши хьалъю колхозе. Шера 300 — 400 эзар сом дIадохийт цу гIулакхата.

Масала, соакха колхозе хьалдаьд 200 Iаттa, 120 Iасилга, 80 хьакхийна лаьрхIа кхийш, 1000 устгIана лаьрхIа желаш, хьайбаш леладерашта лаьрхIа диъ цIа. Укх шера колхозе хьалъергьй 2700 тонн ялат чугIоргдола склад, хьайра, пекарни, желаш, 1000 тонн баьца дааpаш чуоттаде йиш хургйолаш хранилище, бархI цIа, кхо бани. Цул совгIа 70—100 эзар сомах техника а эцаргья колхозо. Цар торо хулийтаргья колхоза боахам кхы а тоабе а колхозхой хьал-торо лакхъе а. ХIаьта семилетка хьалхарча 1958-ча шера 1700 эзар сом пайда тIаьбена бале соакха 2247500 сом пайда хиннаб колхоза, укх шера кхы а дукхагIа пайда хургба боахама. Цу гIулакха дика лард ёллай, чакхдолаш латт бIаьстая юххера балхаш, хьалхашка латта декхараш сийленца кхоачашдара ниц ца кхобеш къахьег колхозхоша.

В. ГАШИН,
Наурски района, Калиновски станични Совета председатель.

П. ЛОПАТИН,
Ленина цIерахча колхоза председатель.

Ленински денош дездеш

Верригача вай мехка санна, Нохч-ГIалгIайчен городашкен юрташкен белгалдоаккх сийлахь-воккха баьчча Владимир Ильич Ленин ваь 94 шу дизар.

Кхоана В. И. Ленин ваьча денна хетаь пионерски митинг хургья Грознерча Ленина цIерахча майдане.

Хьамсара Ильич ваь ди дездеш № 13 йолча юкъерча школа пионераша 26 тонн металлолом дукха макулатурех гульяьй. Ленина вахар хьахьокхаш йола «Ленин» яха суртий галерей кийчъяьй. Ленина хетаь пионерски дружиний сбор хиннай.

№ 22 йолча школе «Ленина васкеташца даха» яхача темах комсомольски собрани хилар. Школе йиллай «Ленински музей». «Укхаза ваьхав Ленин» яхача кинофильмага хьежар бераш. Ленина комсомола 3-ча съезде даь къамаьл тIадолча пластинкега ладийгIар. Ленин ваь ди белгалдоаккхаш школа комсомольски комитето комсомоле хьийцав 17 воккхагIа вола пионер.

Ленина вахарах лаьца дешархошта беседаш яьй № 8 йолча школа классий кулгалхоша — хьехархоша. Баьччана хетаь юххьанцарча классашка дешаш долча берий утренникаши лакхерче классий дешархой собранеши хилар школе. Бераща цига даьхар Ленина дукха безаш хинна иллеш.

«Новости дня» яхача кинотеатре Ленина вахарах лаьца долча кинофильмай фестиваль я. Цига хьувкх «Ленин ваьча», «Тхона вайна Ленин», «Ленин вайца ва» яха а иштта кхидола а фильмаш. Даима нахах йиза латт кинозал.

В. И. Ленин къахьегамца нах кхебарах

ВIалла мах баь саг варгвоацаш йолча теоретически ленински тIехьалеица лоархIамера моттиг дIалоац социализм хьалъеча юкъагIа къахьегамца нах кхебара хьаьнъехьарча дешаша.

Ше мадарра аьлча, аIашагIболлаш цхьа болх болча тIеххьарча статьяш тIа В. И. Ленина йиетедаьккхар СССР-е социализм хьалъяра Iалаьмате кIоаргача хьаькъалера план оттаелга, хьалда наькъаш хьа а хьохкаш, кертера доакъош белгал а доахаш. Цо Iалмах ларде хьахьекхар хIара керда хьахулаш йолча экономически формаца хьалхагIаръяр цIаккха юкъоттаргйоацаш эшаелта лакхегIарча къахьегама овсарленца деш хийнилга. «Капитализм цIаккха юкъоттаргйоацаш эша йиш а я, цIаккха юкъоттаргйоацаш эша а ергья социализмо нердаь, дуккхо а лакхагIара къахьегама овсарле хьаьрца» (Соч. т., 29, оагI. 394).

В. И. Ленина хьайийлар мехка производительни низаш дегIаловладара Iалаьмате йоккхий торонаш, хьалъехкар лакххарча къахьегама овсарлента дIаккхачара йола средствaш, къоастам бир нах къахьегамa тIеозара лоархIаметIарча формашта, бокъонцарча ларде хьалъехкар социализм хьалъеча хана къахьегама материальни а моральни а стимулех пайда эцаза барг ца хилар, общественни къахьегам вIаштIехьбаккхара лард из хиларах тарра, къахьегама дисциплина лоархIам, къахьегам Iилманца вIаштIехьбаккхара маIан, кхомбаваел къахьегам маногга аттача бахкийзел барг ца хилар.

В. И. Ленина масса оагIорахьара бакъ а даь хьахьекхар социализм хьалъечара халкъа лоархIам лакхлуш хилар, Цо белгалдаьхад, наггахьа санна пролетариати къегIа бола ахархойи кхоачамболлаш сакхетаме, идейни, шоаш кхо ца беш, тIагIертта хилча мара вIаштIехьдаргдац мехка къахьегама низаш юхаметтаоттаден дегIадоаладен, производства социалистически способ чIоагIъе, социалистически революца котъялга Iалашe (Соч., т. 27, оагI. 213).

Эггара хьалхарча дIане эттар къахьегамца нах кхебара декхар. ХIама хьекхоллаш бола къахьегам сага вахера боарамера болх ба, цхьабакъда, цуй бокъонца бола лоархIам эксплуатаце системо телхабу, кхаш йола уйла шаьре холуш да К. Маркса ерригa тохкама балхаш. Цо хьалхе а хьаккхайкадора «ерригача общества низаш производство юкъара лелаяра а, хIаьте цу тIара хьадоагIача производство керда дегIаяра а эшаза барбаш цIенна керда нах, цо уж хьа а бергба» (Соч., т. 4, оагI. 335).

Марксистски положенеш ларде а лувцаш социализм хьалъяра опытах чIоагIале а еш, В. И. Ленина масе оагIорахьара хьахьекхар керда саг хьалкхевара дахьера къахьегамe лоархIам. Наха кхетам балара кхыйола среди санна боацаш, советски наькъа юхь хьаяра еча воздействе методаш дукха хиларца белгалбоалаш ба къахьегам. Къахьегамца кхевара керттера а хоадам беш йола а метод я экономикеи культурей хьеча саго ше дакъа лацар. Саго ше хьегаш дола къа Iалаьмате боккхача лоархIаме хилар латт шийн физически хьаькъалеи торонаш саго дегIайоалаеш хиларах лаьтта ца Iеш, коллектива тIалоаттадеча гIулакхаша кердача общества члена моральни а духовни а оамалаш саго шийна Iомаеш хиларца а. Уж оамалаш къахьегам тIа кIачIоагIлу, вахарех производствереча а цул арахьарча а балха тIен массе дийнахьара бокъонаш а хиле дIаотт.

В. И. Ленина юкъеяна лоархIамера теоретически гиза я къахьегамцара гIулакхаш кердача тайпара долаш нах хьалхебара керттера достамаш цо кийчдар. Из да, цкъа-дале, халкъ экономически культурни дегIаахара лара, хIара саг социалистически сакхетам болаш хилийтара лард а къахьегам хилар кIоарга кхетадеш хулийтнага.

Из да, шозлагIа-дале, социализм хьалъяргахьа достадаь къахьеганза дарт ца хилар кхетадеш беррига советски нах хьалкхебелга. «Болх ца бечо хIама а ма дуалда» — ишта да социализма практически васкет. Гой из да вай практически вIаштIехьдаккха дезар», — яздаьд В. И. Ленина. (Соч., т. 26, оагI. 375).

Из да, кхозлагIа-дале, моллагIча къахьегама а — кулгашнарча а кертацарча а — сий дертдолаш беррига советски нах кхебелга. «Вай декхар йила да, — яздьд В. И. Ленина, — моллагIа къахьегам, мелла бIезиг хилац ...а бале а, хIара болхлочо ахархочо ше укх тайпара лоархIаргдолаш оттабе: Со да паргIатарча сийлахь-доккхача къахьегама эскара цхьа дакъа, помещикаши капиталисташи а боацаш сона сайна могаргда сай вахар хьаде, могаргда коммунистически порядок оттае (Соч., т. 31, оагI. 274).

Из да, диаззлагIа-дале, къахьегамцара гIулакх хьанала творчески хургдолаш советски нах кхебелга. «Коммунизм дIайолалу, — белгалдаьхад В. И. Ленина, — къахьегама овсарле аламаьккхара хьакъехьа, хета, кIора, мыкка, боах берашкен шоашкен цар «гаргарчарген» а ца кхоачаш, «гаьнарчарга», вешта аьлча бIарчча хьаьйилачо ерригача обществега кхоачача яхача продуктай хIара нуьт дорарра хьакъехьа шоаш хьо ца беши низкъдара къахьегам эшабеши мугIаречa болхлоша йоакхо дIага хьалиинаяча...» (Соч., т. 29, оагI. 394).

Из да, пхоалагIа-дале, хьалхарча хана къахьегамна хиннача гIулакхий во оагIонаш лоаргйоацача, тунеядцаш, мекъабараш, социалистически доалахье дечкъаераш дегазе хургболча киатамца беррига советски нах хьалкхебелга. Халкъа рузкъаш лечкъадеш болча нахах социализма керттера моастагIий лийрхIаб В. И. Ленина, цо къахетам боацаш боккхоаш узлага дийхад болх ца беш мел бараш, балхах кьехкаш мел бараш.

ЧIоагIа хаабе я бехам В. И. Ленина даь сийлахь-доккха цхьа гIулакх да, теоретически ларда оала, социализм хьалъеча къахьегамхой юкъеозара, къахьегамцара гIулакхаш кердача тайпара хургдолаш дарна кхетам балара лоархIамегIара формаши методаш цо могаир.

Болхлой дукхача оагIонаш чуйоагIаш бола практически болх кIоаргга Iома а беш, В. И. Ленина могайир советски нах къахьегам юкъеозара керда, вахаро ше хьахкеа формаш. «Субботникаш, къахьегама эскараш, дайза даргдоаца гIулакх а даь къахьегам тIабожабелга, — яздаьд цо,—гой из да тайп-тайпарча формах социалистически коммунистически къахьегам практически чакхбаккхар» (Соч., т. 30, оагI. 482).

Къахьегамцара гIулакхаш кердача тайпара хургдолаш дукха нах кхетабу керттера школа коммунистически субботникех лийрхIай В. И. Ленина.

Цо дукха хьалийгад коммунистически субботникаш шерра вIаштIехьдахара. «Шерашка а итт шерашка а балхаш дергда вай субботникаш юкъейоалаеш, уж дегIайоалаеш, йоаржееш, тоаеш, наьха оамалашка хургйолаш уж дIаоттаеш. Вай дIаяхоачаргда коммунистически къахьегам котбаларгаь» (Соч., т. 31, оагI. 104).

Къахьегамцара гIулакхаш кердача тайпара долаш дукха нах Iомабергбола лоархIамера цхьа кха школа лийрхIай В. И. Ленина социалистически яхьах. Керда общество хьалъяра метод хиларах тарра, социалистически яхь хьа а йийла, В. И. Ленина дIахьедехкар социалистически яхь вIаштIехьйиккхар лоархIамегIара паччахьалкхен декхар долга, хьахьекхар аллха социализмо мара дуккхача наьха творчески инициатива боарам боацаш йоккхий торонаш хьеаллалуш ца хилар. «Социализмо духхьала яхь йоаш ца хилараш социгIа, — яздаьд В. И. Ленина, — нийсса кхыча бесса, юхьанца хьаю бокъонца шерра из юкъейовлаяра. бокъонца дукхача боарамe, бокъонца дукхагIа бола къахьегамхой шоашие дулургдар фуй хьажа, шоай торонаш мукъахеца, халкъа юкъе бух боацаш дукха йола таланташ гучаяха йиш хургйоача къовсамца юкъеозара йола торонаш...» (Соч. т. 26, оагI. 367). В. И. Ленина кулгац цхьана къоастам бир социалистически яхьа лоархIамегIарча условей а производство дегIе мишта ух беррига къахьегамхошта дIадовзийта IалашургдолаIш гучахьа ца лелаелга; социализмагахьа хьоча новкъа хьадевр вIаши дуеташ хулийтига; опыт практически юхье торо хулга; вIаши гIо-новкъостал деш хуйта. Из деча хана цо кертагIа доакхар толашагIа йола опыт бокъна лоархIам болаш хилар. «Вайга де йиш йолаш а вай де дезаш а хIама да хьокхама ниваз эггара хьалха моральни, хIаьта цул тIехьагIа низагIа юкъейовлаеши йола кердача Советски Росси къахьегам вIаштIехьбаккхара образец яра дIатIакховчилга». (Соч., т. 27, оагI. 177).

Капитало лоаттабеча низ-Iоткъамах къахьегам мукъабаккхара буржуазии диктатура дIа а яькха, пролетариата диктатура оттаяр мара кхи никъ бац, яхаш белгалдаьхад В. И. Ленина. Цо бокъонца бакъ а даь хьахьекхар

ВЕЖАРАШХА ЙОЛЧА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕША
Н. С. ХРУЩЕВ ДАЬКЪАЛА ВУВЦАР

КПСС ЦК Хьалхара секретарь, СССР Министрий Совета Председатель Н. С. Хрущев вань 70 шу даларца даькъала вувцаш моаршалаш кхаьчад Итальянски Компарте Центральни Комитетагара, Итальянски Компарте генеральни секретарагара Пальмиро Тольятгагара, Чиле Компарте Центральни Комитетагара, Аргентина Компарте Центральни Комитетагара, Дани Компарте Центральни Комитетагара, Греце Компарте Центральни Комитетагара, Великобритане Компарте генеральни секретарагара Джон Голлангагара, Цейлона Компарте Центральни Комитета генеральни секретарагара Питер Кейнеманагара, Швеце Компарте правленегара, Колумба Компарте Центральни Комитетагара.

(ТАСС).

ВЕЖАРАШХА ДОЛЧА МЕХКАШКАРА
Н. С. ХРУЩЕВГА ДАХКИЙТА МОАРШАЛАШ

КПСС Центральни Комитета Хьалхарча секретара, СССР Министрий Совета Председателана ноькъоста Н. С. Хрущева 70 шу даларца дувзаденна цун цIерах моаршалаш дахкийтад вежарашка долче мехкашкара. Моаршалаш дахкийтад:

Болгарски Коммунистически парте, Халкъа Республика Халкъа собране Президиумо, НРБ Министрий Совето;

Венгре Халкъа Республика Президиума Председатела Иштван Добе, Венгерски социалистически болхлой парте Центральни Комитета Хьалхарча секретара, болхлой-ахархой Революционни правительства Председатела Янош Кадара;

Вьетнама къахьегамхой Парте Центральни Комитета Председатела, Вьетнама Демократически Республика Президента Хо Ши Мина, Вьетнама Демократически Республика премьер-министра Фам Ван Донга;

Германе Социалистически единни парте Центральни Комитето;

Германе Социалистически единни парте Центральни Комитета Хьалхарча секретара, Германски Демократически Республика Паччахьалкхен совета председателя Вальтер Ульбрихта, ГДР Министрий Совета Председателя Отто Гротеволя, ГДР Халкъа палата председателя профессора д-ра Эрих Корренса;

Монгольски халкъа-революционни парте Центральни Комитето, Монгольски Халкъа Республика халкъа Сийлахь-йоккхача хурала Президиумо, МНР Министрий Совето;

Польски вIашагIтехача болхлой парте Центральни Комитета Хьалхарча секретара Владислав Гомулка, Польски Халкъа Республика Паччахьалкхен совета председателя Александр Завадске, ПНР Министрий Совета Председателя Юзеф Циранкевича;

Румынски болхлой парте Центральни Комитето, Румынски Халкъа Республика Паччахьалкхен совето, РНР Министрий Совето;

Чехословаке Коммунистически парте Центральни Комитетой Чехословацки Социалистически Республика правительствао.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРЧА ДЕЛЕГАЦЕША ДАЬКЪАЛА ВУВЦ Н. С. ХРУЩЕВ

17 апреле Кремле ше болх беча кабинете КПСС ЦК Хьалхарча секретара, СССР Министрий Совета Председателя Н. С. Хрущева тIанийцар Москве доттагIлен визитаца яьхке доазол дехьара делегацеш.

Вай 70 шу даларцен Советски Союза Турпал яха цIи яларцен Н. С. Хрущев дег тIара даькъала вийцар ВКП ЦК хьалхара секретарь, НРБ Министрий Совета Председатель Тодор Живков верте волча Болгаре Халкъа Республика, Венгерски Социалистически болхлой парте ЦК Хьалхара секретарь, болхлой-ахархой Революционни правительства Председатель Янош Кадар верте волча Венгерски Халкъа Республика, Германе Социалистически единни парте ЦК Хьалхара секретарь, ГДР Паччахьалкхен совета Председатель Вальтер Ульбрихт верте волча Германски Демократически Республика, Монгольски халкъа-революционни парте ЦК Хьалхара секретарь, МНР Министрий Совета Председатель Ю. Цеденбал верте волча Монгольски Халкъа Республика делегацеша.

Ше даькъала вувцарах а дика дараш лоаш ловцаш дахарах а Н. С. Хрущева дIавийха баркал аьлар.

* * *

Москве хьакхаьчача Польски Халкъа Республика, Румынски Халкъа Республика, Чехословацки Социалистически Республика кулгалдеш болча партийнни паччахьалкхени делегацеша 17 апреле Кремле КПСС ЦК Хьалхара секретара, СССР Министрий Совета Председателя Н. С. Хрущевга визит а йир, хIаьта 70 шу даларцен Советски Союза Турпал яха цIи яларцен из дег тIара даькъала а вийцар.

ПРП делегацена верте ба Польски вIашагIтехача болхлой парте Центральни Комитета Хьалхара секретарь Владислав Гомулка, ПОРП ЦК Политбюро член, ПНР Министрий Совета Председатель Юзеф Циранкевич, румынски делегацена — Румынски болхлой парте Центральни Комитета Политбюро член РНР Министрий Совета Председатель Ион Георге Маурер, чехословацки делегацена — КПЧ ЦК Хьалхара секретарь, Чехословацки Социалистически Республика президент Антонин Новотный.

Ше даькъала вувцарах а дика дараш лоаш ловцаш дахарах а цIайха баркал аьлар Н. С. Хрущева.

(ТАСС).

СЕНГА ХЬЕЖ „ЛЕРМОНТОВСКИЙ" СОВХОЗЕ?

ХIана латтача дукача дешошка кхашкара балхаш геттара ледара ду Урус-Мартана производственни управлене «Лермонтовский» совхозе.

Цу управлене чудоагIача кхыча боахамашка шерра свекла дIаюш латт, бакъда «Лермонтовский» совхозе дукхьал йиьлагIча отделене Чагаев Ибрагима бригадера ши агрегат мара яц на болх беш. Цар а цхьан дийнахьа 16 гектар мара дIаензар.

— Свекла дIае доладела ца могаш тхо дозкха ер кхоалагIа ди да, йоах В. Светличне методах свекла кхее лерхIача цхьоалагIча отделенерча звеньевойс Гадаев Орштнос. Ханнахьа вIаштIехьаьнккхаьц свекла. Свекла фу дIадувча хана цхьан туйса езаш йола гербицидаш севлкана мя йоагIара IоIчакх ца ювлаш чIоагIа хьовваж хиннаб царна. Совхоза механикаша хьалхха а лертIа сеялка кийчъаь хинкаларе кхо ди зельа доаргдацар цун. Из да цхьа дийнахьа звеной участка тIа 60 гектарал совгIа свекла дIа ца юш йисалга.

Цу тайпара хьал да кхоалагIча отделене а. Дукха кхоачамбоацараш долча севлкашца болх дIаболабе йиш йоацаш совхоза керттера агроном Проскудин Васиилий кхачарга хьежаш багIар отделене механизатораш.

— БIайха хьежача малхо сахам докъадарахи культураш дIае еза яь туллаш латтарахи из шоай гIулакх доацаш сеина мара сагота бац тха кулгалхой, яхаш дуьц отделене трактористе нов. Толтаева.

Совхозага шортта техника я. Дуккьал свекла дIаюш йола агрегаташ иттнега кхаччалца я царга. Нагахьа сайна хIара агрегато норма кхоавашъеш хилча дийнахьа 200 гектар свекла дIаюргья совхозе. ХIаьта планах дIае еза 800 гектар свекла дийъ дийнахьа дIайийна ергьар.

Цул совгIа кхо заар гектар тIаргта тIоадал соцае езаш лаьтта да цига. ДIайийна аьнаш горох. Уж балхаш а лаьтта тIаьда да яхаш деш дацар. Из харц да. Кхаш арвала меггаргдолаш докъаденнадар. Совхоза дукхача тракторни бригадашка догIаш сецачул тIехьагIа балха ара на боелаш механизатораш бар.

Совхозерча цхьанкха бригаде механизаторашта обществени кхача бац. Из гIулакх лертIа вIаштIехьдаьккхача цо лоьаш бола пайда дика бове совхоза кулгалхошта. ХIаьта а из тIесса дитах пар. ДикагIа кхоачаше деза механизаторий хьешташ.

ХIана латтача гIулакхех ханнахьа пропашне культураш дIайийна баргбиц «Лермонтовский» совхозе. Уж дIа ца юш тилийта агротехнически хо хьувнъама IатIкъаргья. Цудухьа цу лоархIамегIарча гIулакха сухалбе беза «Лермонтовский» совхоза кулгалхоша.

З. ГЕЛИСХАНОВ.

ВАЙ ВАХАРА ЛАКХА ПРИНЦИПАШ
ПОЛИТГРАМОТА ЮМАЧА НОХЧИЙН ГIАЛГIАЙН КХАЛНАЬХА КРУЖОКИЙ ЗАНЯТЕНТА ЙОЛА МАТЕРИАЛ

Материально-техническа база хьаярца а коммунистически общественни отношенеш кхеярца а цхьана керда саг хьалкхевар — вай парте. Советски паччахьалкхен керттерча декхарех ца I.

ХIара сагагара вай общества дIадехараш белгалдаьь КПСС Программа тIа дIаяздаьча коммунизм хьалъечун моральни кодекса тIа. Верригача советски наьха вахара ориентираш а хIаране теша а хинна дIаотташ латт моральни кодекса нормаш.

Кхьметтел саг керлача квартире водаш хилча а, тиш мел ерра хIама юхакъоастае, пайдана йоаца хIамаш шийца ца текхае гIерт из. ХIаьта ер-м бIарчча общество мя йий кIезиг-кIезига йоалаш эггара лакхерча лагIа тIа йоалаш яр. Ше-шегIа кхетадеш да, цу обществера хьалха латта нах керлача цIагIа чубаьлча деладе дезаргдола гIулакхаш, оамалаш, дика мел дараш шоашта хьалхагIе а Iомаде гIерташ хилар,— йоахар ноькъоста Н. С. Хрущева моральни кодексо дIадехарий хьакъехьа.

Моральни кодекс доазари кхоачашдари кхалнаьха вахаре геттара боккхача лоархIаме да, хIана аьлча, цкъа-дале, уж — коммунизм хьинаре хьалъераш хиларца а, шоллагIа-дале, уж воаной, берригача кхыча кхоаччара а гаргара а болча нахал хьалхагIен дукхагIен шоай берашта кхетам бала, дика мел долчох цар чам болийта, вай вахара бокъонаш кхоачашъе уж Iомабе безаш хиларна а.

Муштай уж коммунизм хьалъечун моральни кодекса принципаш?

* * *

Цу принципий хьалхара группа кхетаьй советски наьха оамалашкех гIулакхаштех. коммунизм хьалъяра наькъацарча, лаьттан тIарча берригача кхыча халкъашцарча кар гIулакхашта. Вайх хIаранегара кодексо дIадех коммунизма гIулакха мутIахьа хулга, советски Даьхе, социалистически мехкаш дукха езаш, берригача мехкий къахьегамхошца, берригача халкъашца вежарашха барт-цхьоагIо йолаш, коммунизма, машара гIулакха, халкъий паргIатон моастагIашца къахетам боацаш хулга. Коммунизм хьалъе йиш йий цун гIулакха мутIахьа воацача саго? Яц. Коммунизма гIулакха мутIахьа хила йиш йий, шийн социалистически Даьхен патриот воацар, социалистически мехкаш дукха дезаш воацар? Йиш яц.

Даьхе, вай республика дукха езаш хилар коммунизма гIулакха мутIахьа хиларца цхьане тардеш да. Волгоград фашистски ордингех лораеча хана болхлочой-нохчочоа Х. Нурадиловна карагIдаьлча турпалера гIулакх Ниин ГIалгIайче йийза ца Iеш дукха еррига Советски Союзе а дукха йийза хилар бахьан долаш да. Ленинграда юкхе турпал саниа хиннай гIалгIа-йоI Тутаева Аьсет. Кхыча советски мехкарашца цхьана лакхерча пилотаже доккхий толамаш даьхад летчицас нохчочо Л. Насуханова.

Советски Iаьдал даьнача хьалхарча денношке а дена Советски Iаьдала мутIахьа хиннаб лоамаи кхалнах. Граждански тIема факташ хьахьох, яхаьй Н. Гикалос 1925 шера, нохчийн гIалгIайн кхалнах эггара кхерамегIа йолча минуташка турпалаш санна духьала лаьтта хилар, цар кхьметтех кIай гвардейнашца лаьттача низ кIезигагIа болча тIем тIа а лоамаи къонахий дегаш урауттадора уйх дешашца: «ТIехьашка довла йиш яц, е котлоала деза, е ков деза». Уж тайна моттигаш хиннай Iаьлха-Юрта, ПойтIа, СурхотIа, кхычахьа.

Болхлочун А. Бабкина сесаг — партийни ячейкай хьинаре организатор — хIайбарашка плен а нийсъенна, Ассински станице хьалъэлла йийнай. Ше хьалъоллаш латташ гулбеннарашка аьлад цо: «Со-м хьалъолларгья, цхьабакъда, тха идеям-м яхаш хургья. Со санна кхалнах дукха ба». Массанена а йовзаш я Грозне бIаь дийнахьа лаьттача тIем тIа турпал санна ениа нохчо П. Арсанова. Ловмая кхалнах Советски Iаьдала, коммунизма гIулакха ишта мутIахьа хилар бIарччача шерашка тIа-тIа дукхагIа дегIанхад. хIаьта хIанз эггара лахкерча лагIага кхоачаш лакхленнад, дукхагIвар, массане юкъера а хулаш.

Коммунизма гIулакха мутIахьа хилара маIан да коммунизма, халкъай машарен паргIатони гIулекха моастагIашца лоаттабеча къовсаме къахетам боацаш хилар. Машар бахьан долаш лоаттабеча цу къовсаме шийгара дакъа лоац ловмаи кхалсаго а — коммунизм хьинаре хьалъечо.

* * *

Моральни кодекса принципий шоллагIча группо вайх хIаранегара дIадех общества ираз кхоллар духьа хьовнала къахьегилга, общественни рузкъа меттахьа лоаттадарен дебадарен йоакхо еа, общественни декхар кIоаргга кхетадеш а общественни хьаштеш телхадаршца машар боацаш а хулга. Эггара лоархIамегIа я принцип: «Болх из бечо кх а вац». В. И. Ленина «Социализма практически васнето аьнна йола из принцип хьайоагIа вай строй масса а гIулакхагара, коммунизм хьалъяра декхарашкарен методашкарен. Социалистически революцией декхар — коммунизм хьалъелга къахьегалургдолаш мел барий низаца кхоачашдеш да.

Бокхха ба коммунистически къахьегама низ. Коммунистически къахьегам бахьан долаш къовсам лоаттабеш ба 20 миллионо саг совгIа бола советски нах. ХIаьта Нохч-ГIалгIайчене бIаь заар совгIа ба уж, царех ахаш — кхалнах а болаш. Промышленни предприятешта тIехьа цу боламе юкъе кхар Шелковской района «Коммунизмага бода никъ» яха, Сунженски района «Победа» яха колхозаш, «Наурский», «Шелковский», «Калиновский» яха совхозаш, 275 бригада, ферма, звено.. Къахьегама Цечa Байракха орден ейнай «Шелковский» яхача коммунистически къахьегама бригаде жа Iу йолча Эсмухамбетова Iабидата. РСФСР Лакхехьарча Совета депутатала хержай «Красный молот» яхача заводе шлифовальщица Савинкова Екатерина.

Хьанала къахьегаца хьокхам гойташ болча «кхалнахах дувц 1964 шера 6 марта Доика хетадь арахийцача «Хьа мехкарий, Нохч-ГIалгIайче!» яхача сборнике. Къахьегама хьалха латтача наьха сибатехьа гуш я Социалистически Къахьегама Турпал Т. В. Летковская, коммунистически къахьегама ударница Барахоева Ламка, свекла эггара дикагIа кхее кхоаш йола Барзукаева Айна, дукха кхыбараш.

Е йоакхало а, е хIамаг
яихка уйла хилара я
Хьехаш нах дешдерча
гIулакхашка,
Хьех доккхий хIамаш де
лерхIаро я
Иденш котьаргхиларах
тешаро я!

— Яздаьл Михалков Сергей В. Гагановас дIаболабаьча болама хьакъехьа. Уж стихаш иштта йоагIа Нохч-ГIалгIайчен сий долча кхалнаха а.

Уйла тIеозаш я гаьна йоацаш яхача советски ханах йола цхьайола даннаш. Лаьтта юкъа ледахара вIашагIтехача боахамий эггара хьинар долашагIа бола организатораш бар ловмаи кхалнах. 1929 шера Белгатой яхача юрта вIашагIкхийттача 78 боахама верте латтар кхалнах, Дышни-Ведана — 54, Итум-Кхьале округе — 134, и. кх. дI.

1924 шера а тIехьа Долбике-Юрга ловмаи хьеча кхалнехах вIашагIъелла хиннай юртбоахама коллектив. Кхалнаха дIадехарах а цар доккха дакъе лоацаш а еррига Нохч-ГIалгIайчехь хьаеш яр кхалнаьха яртелаш.

Къахьегаш болча вайнахьа кхалнаха колхозаш вIашагIъекха йолаеннача хьалхарча хана а гIехьа хьинаре къовсам лоаттабора кулакашцен моллашцен. Из бахьан долаш 1930 шера Яндаре гIаххуш кулакаши моллаши бар активистка — общественницана Плиева Залейхана. 1929 шера кулакашка болча наха йийра ВКП(б) Нохай-Юрта Окружкома женорганизатор. Кулакаш дукххаза а гIайртаб Нохч-ГIалгIайчен кхалнаьха актив кхерае, цхьабакъда, цер цу лирача гIулакхаша вайнаьха кхалнах кхи а дукхагIа гIоттабир колхозаш вIашагIйоххар а шоай вахари культурен социалистически наькъаца эргадаккхар а духьа лоаттабеча къовсама.

Республика ворхI шера план, КПСС ЦК декабрьски февральски Пленумий решенеш, 1964 шера къахьегамхоша тIанийца социалистически декхараш толаме кхоачашдеча юкъе ходамбоалаш дола дакъа лоцц кхалнаьхи общественни къахьегамо. Уж декхараш кхоачашдулургдаш общественни къахьегамцарча гIулакхий хьакъехьа моральни кодексо дIадехараш кхоачашдеш хилча, общественни доалахье меттахьа лоаттанреи ебарбрен хьакъехьа йоакхо еш хилча, тунеядтецаца машар боацаш хилча мара. Новкъа дале а, дукхача моттигашка хIанз а деррига а дан вIештIехьа уж принципаш кхоачашъера даьхье.

Дика инициативаш яьл а доацаш, къахьегача кхалнаха хIана а доаттабе беза къовсам жуликийн тунеядцийн общественни тогах баха досдоагIаргдоацаш.

Советски Союзе къахьегама паспорт дIадоладарах лодыраштех тунеядцаштех цIенхаштта хIама чохнига хургда, цо хьы а дукхагIа лакхдергие къахьегача наьха сий.

Уж овлангара вахара принципаш кхоачашъяра йола стимул хургья шийн общественни декхар чIоагIа кхетадаш хиларах. Коммунистически производства дIанех, йовх КПСС Программе тIа, низагIа дайтара мамкъаца а доацаш, общественни декхар кхетадеш хилара лерда тIа IалашеIи йола болх дика, нийса, дисциплина йолаш вIаштIехьбаьккха хулга.

* * *

Вай вахара принципий кхоалагIа группа коммунизм хьалъярга долхача наьхье тIа наха юкъе хила дезача гIулакхах я. Из эггара хьалха коллективизм а новкъостешха вIаши дIа-хьеIоттар а да: хIаравар массанена тIехьа, массане а цхьаннена тIехьа; наха юкъера гIулакхаш гуманни хилар а. Цар шоайла вIаши сий дар а (саг сага — доттагIа, новкъост, воша); СССР деррига халкъий доттагIалe вошали хилар, къами расен дегаза хетарца машар ца хилар.

Нагахьа санна эксплуататорски классий морало аьх ца хеташ «ХIаравар ши-шийна тIехьа

(ДIаходадар 4-ча агIе тIа).

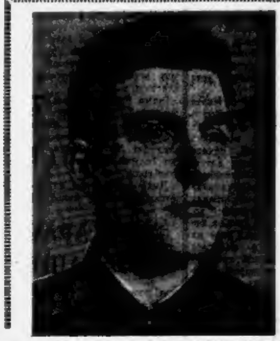

къахьегамца кхебелга вIаштIехьдаьккхара Iалаьмате бокха лоархIам болаш Советаш хилар. Советаш я, белгалдаькхар цо, паччахьалкхе шоаш хьайра а шоаш цуина доал дара а йола торбаш аттача йоаха къахьегамхойн эксплуатацена кIал лаьттача наькхен юкъарчал доацаш йола цар шоай организаци. (Соч., т. 28, агI. 227).

Къахьегамца нах кхебара дакъа Iалаьмате бокххача лоархIаме лийрхIай В. И. Ленина профессиональни союзаш. Дукхача цун балхаш тIа чакхйоалаш белгалйоалаш я коммунизма школа йола профсоюзаш лоархIамера школа е къахьегамцара гIулакхаш кердача тайпара хургдолча кхетамца къахьегамхой хьалкхебара а, яхаш йола идея.

Комсомола III съезде В. И. Ленина даьча программни... мавле хьахьенхад кагирхой Союзий овлангара декхараш. Укказа къаьстта белгалдаьккхад коммунизм хьаьеш боле кагирхой къахьегам тIа саккетайн дисциплиней Iалаьмате лакха лоаттаеш, керда общество хьаьяр духьа деррига халкъо лелабеча къовсам тIа хьинаре дакъа лоацаш хила безилга.

Къахьегамцара гIулакхаш кердача тайпара, социалистически хургдолча кхетамца нах хьалкхебара дакъе В. И. Ленина йоккха моттиг кхочаеш хиннай партийни производственни пропагандана.

В. И. Ленина дукхача балхаш тIа бокъонца лард а елла хьаьекхаб къахьегамцара гIулакхаш кердача тайпара хургдолча кхетамца халкъ хьалкхедаре даькъера кепа йоазон лоархIам. Цо белгалдаьхад, «капитализмагара коммунизмага доалача юкъагIа кепа йоазон керттера декхар да вахара массе даьнъерча хандачa масалашцен образецашцен дукхача наха кхетам хулга». (Соч. т. 28, агI. 79).

Керда дисциплина хьайра, къахьегамцара керда гIулакхаш хьакхоллара лоархIамера цхьа средство лайрхIай В. И. Ленина халкъен новкъостийн судех.

Коммунистически парте тIагIертта вахаре чакхъяьхай сийлахь-йоккхий ленински идеяш.

Шерра пайда ийбаьб дукха нах къахьегамца кхебара керттерче формах — коммунистически субботникех. Масала, ЦхьоалагIча мая Еррагроссийски субботник чакхъяьккхара хьакъехьа решени тIанийцар РКП(б) IХ съездо. Цу субботнике дакъа лоацаш хилар 1,5 миллион саг гаргга нах, Iалаьмате дукха болх бирцар. «Къахьегама фронта Бюллетена» тIа (№ 1, 15-гIа мая 1920-гIа шу) аьначох субботнике дакъа лоацаш хиначa наха баьча берригача балха мах 237 миллион сом бар.

Коммунистически субботникаш дIахо а шеръар духьа РКП(б) Центральни Комитето могайир «Субботникий хьакъехьара положени», цу тIа къаьстта аьнна дар, коммунистически къахьегама формай лаборатори хила еза субботникаш, аьнна.

Коммунистически субботникаш къаьстта чIоагIа яржар 1920-ча шера октябре. 1919-ча шерре а чIоагIа яржар уж Грозне. Субботникаш а еш Iалаьмате дукха балхаш дир заводий районаш, промыслаш юхаметтаоттаеш, машиннаькъаш тодеш. Лоалама саг юкъера ца къасташ городе бахача берригача наха дакъа лаьцар субботникашка.

Нах къахьегамца кхебара кердача лаккагIара форма коммунистически къахьегама бригадаш хьахилара мел эша хьалаш оттадир парте. Хьалхарча коммунистически субботникагара, къахьегамцара гIулакхаш кердача тайпара леладарца цхьана коммунистически общества саг а кхевеш йола коллективаш хьайрга бахьанаб болхлой. Парте мамогга хьалаьцар коммунистически къахьегама тIехьара болам, из бахьан долаш из сихха дIабаьржар берригача мехка, юххьанца материальни производства сферен цул тIехьагIа наха эша гIулакхаш дара сферен чу а лоацаш. Нохч-ГIалгIай республике цу боламе дакъа лоацаш 103 заар совгIа саг ва. 30 миллион совгIа саг юкъе а воагIаш болча коммунистически къахьегама тIехьарча боламах хIанз уйх саьмте къахьегамцара гIулакхаш коммунистически хургдолча кхетамца советски нах хьалкхебара керттера школа хиннай.

Дукхача партийни решенешка йоашкаш а хадданза вахаре чакхйоахаш а хиннай социалистически яхье къахьегамца нах кхебара хьакъехьара ленински идеяш.

Мехка индустриализаци яьча юххье хьахинна ударничество яхьа керттера форма а хинна дIаотт хьалхара пятилетка йолча хана.

1929-ча шера 20-ча январе «Муштa вIаштIехьйоаккхаргья яхь» яха В. И. Ленина статья газеташ тIа араьккхачул тIехьагIа дIаболабелар ударни бригадай боккха болам.

Из болам дегIабара историческа лагIа а хинна дIаэттар XVI партконференце кхайкарал. Иттди даьлча, 1929-ча шера 9-ча мае РКП(б) ЦК тIанийцар «Фабрикайн заводийн социалистически яхьа хьакъехьа» яха соцам.

Юрташка ударничество дикка дегIаера дукхача наха юкъе социалистическа яхь боаржаpa эша хьалаш хьа а деш коллективизаци яьча юкъагIа.

Социалистически яхье керда этап а дукха нах къахьегамца кхебара лоархIамера школа а хилар стахановски боламах. Из болам вIашагIбале йиш йоацаш бувзабенна бар социалистически производственни отношенеш чIоагIъяларца, къахьегамцара наьха уйлаш овлангара хувцаяларца, къахьегамцара наьха гIулакхаш социалистически хиларца.

Из болам шерра боаржабара ле дезар дир Коммунистически парте. Цу гIулакха Iалаьмате боккхача лоархIаме хилар стахановций Хьалхара Еррагсоюзни совещани. Цу гIулакха тIаберзабаьб бар «Стахановски боламах хеттa промышленностен транспортен декхараш» яха ВКП(б) ЦК декабрьски (1935 шу) Пленума соцам а.

Iалаьмате дукха болх баьб парте тIехьа тIаккхуш йоагIа тIехье къахьегамца кхеиа хьакъехьара ленински идеяш чакхъяьхара лаьтта.

КПСС Программа тIа белгалдаьккха да тIехьа тIаккхуш йоагIача тIехьенна къахьегамца кхеелга вахарна, хIама хьакхоллача къахьегамна айхха буьзам хургбола тайпарa вIаштIехьъяккха еза халкъа образоване система, аьнна.

Нах къахьегамца кхебара хьакъехьара ленински идеяш кхоачашъелга юхадеттар Сталина культ личности хиннача юкъагIа. Сеила чIоагIа В. И. Ленин тIакхуш хиннача Iилманца къахьегам вIаштIехьбаккхара меттех, директиваш циркулярех кхачамбеш лелаялора из гIулакх.

Материальни хьаштдолаш хийтара ленински принцип толлабора, къаьстта а юрта боахаме, хIаьта цунах практически хьахулар наьха къахьегаца хьинар тегIаелга, мехка производительни низаш дегIаддоагIарга юхаеттадар.

ТIагIертта коммунистически общество хьалъяра юкъагIа чуейнай Советски Союз. Кхетама бахацара керттера дакъа а лаьрхIа дIаоттадаьд парте общества берригача члений къахьегамцара гIулакхаш коммунистически хулга дегIадоаладанга.

Коммунистически къахьегама классически ленински къоастама тIара лелабу шийн берригa практически болх Коммунистически парте. Къахьегамцара гIулакхаш коммунистически хилар, эггара хьалха, коммунизм котьаккхара эша керттера гIулакх ше долаш йола къахьегама овсарле лакха хиларца гучадела берригa советски нах кIоаргга дIаккхетабеш я Коммунистически парте. КПСС ХХII съездо къаьстта чIоагIа белгалдаьккхар «теркаи тIабанийта беза керттердар — мамогга къахьегама овсарле лакхъялга», аьнна.

Къахьегамцара гIулакхаш коммунистически хилар — из ба коммунизм хьалъяра шийн берригa низ, хьинар, хьаькъал, талант дIаелулга шийн декхар хилар кIоаргга кхетадар лярде е долаш бола творчески къахьегам.

Къахьегамцара гIулакхаш коммунистически хилара уж еррига белгалонаш, Коммунистически парте Iалаьмате дукха болх беш хилар бахьан долаш тIа-тIа дукхагIа хоалу вайна массе дийнахьарча вoай вахаре.

Цу тайпара, хIанз, тIагIертта коммунистически общество хьалъечa юкъагIа парте беча практически балха къаьстта боккха лоархIам болаш я къахьегамца нах кхебара хьакъехьара ленински идеяш.

И. АЛЕКСАНДРОВ,
исторически Iилмай кандидат.

ЕРРИГРОССИЙСКИ
ЯХЬЕ КОТБАЬННАРАШ

1963 шера хиннача Еррагроссийски яхье итогаш яьй Российски Федераце Министрий Совето. Котбаьннарашта юкъе я Назрански производственни управлене дIадаьхача шера 200 гектарах хIаране тIара 67,5 центнер фуалъаьха хьажкIаш яьха «Октябра 40 шу» яхача совхоза Кодзоев Бахьаудин верте латта звено СССР Лакхехьарча Совета депутат Нагерманов Оалхазар верте латта 287 гектарах хIаране тIара 8097 доакъара единица яьхха Урус-Мартана производственни управлене «Красноармейский» совхоза звено. Цу коллективашта хьалхара моттигаш хIаранена 600 сом ахчан совгIаш деннад.

ХьажкIаш дика хьувзаьнача механизаторашта «РСФСР-а дикагIа вола хьажкIаш лелаер» яха наькха тIа йоалаш значокаш еннай.

Яхьа деррига хьалаш кхоачашдаьнна деш а белгалбаьккхаб хьажкIаш хьувзаьнача звеной, бригадай болх. 289 гектарах хIаране тIара 55 центнер хьажкIаш чуйицар «Октябра 40 шу» яхача совхоза Кодзоев Хож-Альмада механизированни звенос. Цу боахамерча Дарбеков Яхьа верте латтача звенос из массел долча лаьттан тIара 50 центнер хьажкIаш яьхар. 100 гектарах хIаране тIара 80,1 центнер фуалъаьха хьажкIаш кхейир Шаьла управлене «Джалка» совхоза Висханов Махьмада звено механизатораша. «Ингушский» совхоза Вокова Маржана звеное 40 гектарах хIаране тIара 87,1 центнер хьажкIаш чуйицар. Цу звенонта хIаранена 150 сома ахчан совгIаташ деннад.

СУРТА ТIА: Еррагроссийски яхье котбаьннараш Б. Кодзоев (аьрдехьара), Оа. Кагерманов.

ВАЙ ВАХАРА ЛАКХА ПРИНЦИПАШ

(Йистедоалар. Доладур 3-ча оагlо тlа).

ва, цхьа дагlа массанена а тlехьа ва» аха принцип кхайкайойя, тlаккха коммунистически морало чlоагlъер нийсса юхадукъалара принцип я: «Хlаравар массанена тlехьа, массана а цхьаннена тlехьа». Советски халкъа коллективизмана ларде улл цун социалистически идеолога юкъа хилар, болхлой, ахархой, интеллигенце оалагара хьашташ цаlаш хилар, цар идейни цхьоагlо хилар. Советски коллективизм родай, тайпай группировкаех юкедисаращца дlахьеккае мегаргьац.

Новкъосташка вlаши юкъе деш дола тlо къаьстта а сийрдагlа гуш да социалистически яхье. коммунистически къахьегама lехьарча боламе, хlаьта иштта «Хьона уллув тlехьабусараш хила йиш яц!» яха В. Гагановай девиз хьалха а йолаш дlабола-беннача боламе. Общественни декхар чlоагlа хкетадеш хилар хьакьокхара советски сага духовни сибат къаьста довзийташ йола башха-дика образец я, аьнна дунах Н. С. Хрущева. Цlи хезача механизатораша Оз. Катермановей И. Чагаеви из девиз хьал а лаьца, лоаллахара бригадаш тlехьаюсаш хилар дlадаккха дош делар. Халагlа я тlехьаюсаш а йолча участкаш тlа ух Шалински совхоза доярка Савицкая Рая. Из кевна а йолаш болам баржаш латт хlанз республике Светличнеи Первицкен методаца шекара свеклайн хьажкlийн хьувкъам лакхбар духьа.

Советски коллектива коммунистически идейноста тlара хьалъеш я вайнига партеи халкъеи сийлахь-йоккха цхьоагlо. Халкъа торони ирзеси хьакъехьа парте еш йола йоакхо — гуманизма эггара лакхера лагlа. Гуманни да вахар эргадаьккха тоадар духьа къахьегамхоша лоаттабеча къовсаме царна новкъостал деш мел дар. Сэг гуманнегlа ме хул, къахетам боацашагlа хила веза из наха зулам деш дар мел леладеча нахаца.

Вай республике хlанз а моттигаш нийслу къаьстта а кхалнара духьала леладеча харцехьарча гlулакхашта а зуламашта а теидеи. Советски района Хал-Кlилой яхача юрта вахача пи сесаг йолча Байтаева садаккха йитанзар дукха бераш дола ший сесаг Паьтlамат керда сесаг — М. Мазаева шийна ца йоалайча. Паьтlамата из даьй ювцаш йола саг маьр-йиша я со аьнна ле а яь. Из я шоана из антикоммунизм ихар а. Ший маьра акха гlулакхаш хьагучадаха дезаш хина Паьтlамат цхы кхалсаг lехара наькъа тlа яьина йолвеннай ший маьра-зуламхочоа болча тоама.

«Сат сага—доттагlа, новкъост, воша» яха девиз хlанз вай мехка халкъий доттагlалгеи - вошалгеи йоалаш латт. Цхьаккха тайпа доттагlал хила йиш яц нах шоайла вlаши къамаш ца а кьердаш, сий деш ца хуле. «Мича дола хьо?» аьнна ирзага хьаттача, «Доттагlал долча дола?» аьннад ахаш хила да вайнахье. Нохч-Гlалгlай халкъа сий долча къонгаша А. Шериповаи Г. Ахриеви сийлахь-доккхача эрсий халкъаца а кхыча халкъашца а доттагlал лацара тlахьийхад Нохч-Гlалгlай халкъ, бокъонца дерригача халкъа ирах даккхара йола лоархlамегlара средство цунах лоархlаш хиннай цар. Н. Гикалос изльаьд, лоаман кхалнаха кхетадергда болхлошхеи ахархошхеи йолча эрсий кхалсагаца тессача бувзама новкъосталца мара шоашкара хьал дарна хувцалург ца хилар.

Халкъий доттагlал — коммунизм хотъаккхара хилайза даргдоацаш дола вай партена карагlдьнна сийлахь-доккха хlама. Из чlоагlлу эггара хьалха цхьане хьегача кьица, юкъарча социалистически культурен советски вахарен.

Советски нах — интернационалисташ, цар интернационализм ювзаенна я марксистско-ленински идеологецеи коммунистически вахара культурацеи. Эггара лакхагlа долча лоамел лаккхагlа хила йиш я наьха доттагlал, йоах Н. С. Хрущева. Бокъонца цу тайпарча доттагlалга кхача гlерташ ба советски нах, республика къахьегамхой коммунизм кхоллара декхараш кхоачашдар духьа лоаттабеча къовсаме.

* * *

Коммунистически морала кодекса принципий йиьлагlа группа тlа да тешаме а бакъ а, нравственни гlулакхешта цlена, общественни ший цхьаниен вахаре дог цхьалхен валелиен хилар, девала юкъе вlаши лоархlаш хилар, бераш кхеlаре йоакхо яр саина дола нравственни гlулакхаш. Кхы мел ираш а саина лоархlаме я уж принципаш.

В. И. Ленина яьхад, коммунистически нравственноста лард я коммунизм чlоагlъери дlакхоачашъери духьа лоаттабу къовсам, адамий общество лакхагlа айира, lазапеи эксплуатацеи ерригача формаех из мукъаьнлара эцаш я нравственность.

Задел — сийлахь-доккхача гlулакхий наха. Цхьаьне а ца киька задел долаш хиннав В. И. Ленин.

Боарам боацаш боккха ба Ленинцара лоаман кхалсага безам, парте цун кулгалца бокъонца маlача наькъачарца нийсъяй кхалнаькха бокъонаш. 1924 шера Старп промыслашка нохчий кхалнаькхеи болх беча кхалнаькхеи йоккхача митинге нохчашка болча кхалнаха эрсашка болча шоай доттагlашкара дийхар Ленин тlавагlа значокаш шоай ноакхош тlа йоккхар, хlаьта вlашагlе мел кхийттачун дог гlоздоакхаш из кхоачаш а дир.

Советски дезала юкъе вlаши сий деш хилар кхалсатеи маlача сагеи бокъонаш бокъонца цхьатарра хиларца да. Социализме мараи сесагаи юкъера гlулакхаш леладу вlаши сий дарца, мареи сесатои обществана юкъе къахьегара ларда тlа дезал даарца-духарца lелашхинна хиларца, цар мировоззрении моральи цаlаш хиларца. Хlаьта сесаг алкха цlагlарча боахамех мара ца йоаллаш болча, «къаьнарча lаьдалех маро доал деча девале, — яьхад Ленина, — кхалсаг тешача вахарца яц». Дукхаза а цу тайпарча мараца бокъонца къовсам лоаттабе безаш хул лоаман кхалсаг, «цlеи дукъ» хачиоаллача халача хьалашка яхаш ше йоллашехьа а.

Йоазув-дешар ца хоаш хlанай кьа сесаг, аьна шийта даьча хаттара жоп луш цхьаи совхоза директора аьлар, шийна хетаргахьа, сесага декхар да цlагlара дезараш дар, баьшкача кхьашашта а гаргарча наха а гlулакх дар, дезала юкъе мара тоамбар дар. Уж да дезалцара феодальни гlулакхаш.

Лоаман кхалнаькха эррига торонаш я йоазув-дешар lомадара гlулакха а ишта политика дагькъе а лакхбаля, йоазув-дешар ца хоаш йолча цу кхьосага мар сайна болча нахаца, производстве болх бара, духовно дегlаахара, ирасе хиара йола бокъо бахьан долаш бокъонца бола къовсам лоаттабе.

1925 шера город Грозне Заводской района балхаш тlа хинна кхалнах бахар шоаш шефство леладеча lаьлаха-Юртеи Алхан-Кала кхача юртеи. 8-гlа март дездела цига вlаштlехьдаккхар духьа. lаьлаха-Юрта хиннача собране гулъеннаяр 300 совгlа вайнаькха кхалсаг. Доклад чакхъеиначул тlехьагlа новкъосташа къамаьлаш доладелар. Нохчий кхалнахах цхьаьне цига аьлар: «Тхоай бераш школе деша дахийтара духьала дар тхо соаlха. Цхьабакъча, шефаша тхоашта школаш хьа а йийла, тха бераш деша дахачул тlехьагlа тхона бlаргадайра, тхоай бераш кхе а деша а мишта lомаденнад. Хlанз оаш тхога дуц вай кхалнаькха денах, вай бокъонех, вай дезача денах. Баркал хила шоана, оаш тхо дац ца дарах. Нагахьа саина цхьаца гали дизза дошув тхона делча, из хьа ца нийца, оаш еш йола йоакхо шиза хинна хьатlаьц нах... Хьакьали кхетами доцол дезагlа ва тхона». Н. К. Крупскаяс ладаьк, кхалсаг хlанз алкха маьра сесаг хинна lац — из общественнича я, кердача lаьдалах бераш кхеве безам ба цун, дерригa цlагlара гlулакхаш кердача lаьдалах эргалаха безам ба цун. Из тайпа лоаман кхалсаг яр цу шерашка керда вахар дlадоладеш, ший сийрда кхоаме бахьан долаш керда къовсам дlаболабеш хиннар.

Лоаман кхалнеха политграмота хьехача школашка еча тlеххьарча заняте белгалдаьккхача бакъхьа хургца уж школаш хьа мишта хиннай хейтача. 1924 шера 1500 совгlа делегатка а йолаш лоаман кхалнаькха областной конференци хилар. Конференцеш хетаьяр лоаман кхалнаькха политически мировоззрени лакхъерен боахама-политически вахарера цар хьинар лакхдарен проблемашта.

Цу конференцей делегаташ цуа тlехьагlа массанаьа а политграмотана пропаганде е, лоаман кхалнах кердача вахара юкъеоза болабелар. Цу гlулакха даьрхlа вlашагlъеххаир кхалнаькха бокъонаш йовзийташ, цlагlара вахар эргадаккхара, керда вахар бахьан долаш лоаттабеча къовсама денаш дувцаш йола политграмота кружокаш. 1924 шера духьашке вlашагlъеллаяр 421 вайнаькха кхалсаг юкъейоагlаш хинна 15 кружок. Айдехар лоаман кхалнаькха политически хьинар. Уж кержар Советий депутатилла, кооператива членалла бахар. 1925 шера дукъашке совпартшколе деша яхар вайнаькха 23 кхалсаг. Из сердалонга кховдар белгал я довккаш, 1925 шера Н. Гикалос йоахар, «Советски строительстве сердалоне дакъа лаца доаман кхалсат вай йийха ца lеш, доаман кхалсаг ше кхайк: «Кхалсаг-пролетарка, болхло-кхалсаг, новкъостал ве совгlа».

Из новкъостил, ноаш мадарра, дацд. Из хlанз а тlехьа деш а да. Лоаман кхалсаг—коммунизм хьинаре хьалъер а керда вахар бахьен долаш къовсам лоаттабер а. Хlанз цун кхетамаш а дlахьий да. Дукха вайнаькха кхалнах ба специалисташ, lилман болхлой болаш. Нохчий кхалнаха юкъе эггара хьалха lилмай кандидат хиннай Чантиева Марем.

Вакъахьара гlулакх да, цlагlара дезараш хlанз сесага, мара, береша, кхиболча дезалхоша цхьана деш бола дезал тlа-тlа дукхагlа хулаш латташ хилар. Ши хеза хьажкlаш лелаер волча Оз. Катермановa истола тlа даа хlама ше оттаду, хий дахь цlагlара дезараш деча сесаган кхиней новкъостал ду. Вlаши юкъе сий деш мишта хила деза бокъонца хьахьоккаш ба Социалистически Къахьегама Турпала Н. Эсмухамбетова дезал.

Хlаьта а кхалсаг сов дукха цlагlарча балха мукъ тlалатташ я хlанз а. Хlанз а дукха моарош ба, дерригача цlагlарча дезарий дукъ шоай ястийн мехкарийн кочвоалладеш.

Вай мехка кlезига хlамаш даьяц боахамаш тlара кхалсага къахьегам аттача баккхар духьа. Из къахьегам аттача бакхха лаьрхlа я столовеш, наха цlагlа эша гlулакхаш деш йола комбинаташ, баракъаш дутта прачечнеш, баракъаш дутта машинаш, цылесосаш, холодильникаш, кхы йола цlагlарча культура предметаш.

Дезала зулам доал дыло чуехкача харц уйлаех. Дукха ха йоелцаш баракъаш тегача фабрикера къона болхло туьлорга кхоачайяр сектанташа-баптисташа. Иштта зуламера наькъаш лелаеьа цунца Грозненски нефтемаслозавода болх беш волча цун маьра гаргарча наха а. Дерба дахь из йийрзачул тlехьагlа цу кхалсагои цун мареи, шоай даьшка дlа а хьада, керда вахар доладир. Цу гlулакха царна новкъостал дир общественни организацеша а.

Наьсарен районера къона гlалгlай кхалсаг а цу тайпара дина гlулакхашца шийна тlадоаттабаь низ ихы ла ца а мета, ший даьшка дlа а хьаьда, уж болчара дlаяханна яланзар.

Бокъонца йола мискал начlоллаш ба ды. Вай мехка хlанз эшша тайпа хьалаш да дынах тешараша из мискал дlаккхоссара, доашаш долча хlамаех тешаш йола харц уйлаш йитара. Даьсса цlогlа ца а хьехкаш, дынах тешаш бола вайнаькха кхалнах дlакхетабе беза даьла а цун нийхамараш а ца хиларах, уж лорабе беза эггара лирагlа волча моастагlчох — дынах.

Нохч-Гlалгlайчен айп—хукха истий кхувлар. Из бlеха, закона духьала, сагал доацаш, вхье, акха гlулакх да. Хоаттаргда вай, мичаб из акхал хьатlа а цlица, кlал цаl а шиъ а сесаг йолча, цхьана яха, маьре ухача кхалнаьха лоlамн яхьи?

Цаl а шиъ а сесаг кlал йолча шоайца бахача кхалнаька къахьегама чотах бака безам болча моарошка маьре ухача кхалнаха кlаллхарча дезала ираз доалу, бала бу кlаллхарча сесага, цун берешта, сага де йиш йоацар да из.

Старп промыслашка балха хиннача кхалнаха 1924 шера митинг йир шоаш шефство ледаеча Кень-Юрта. Цу митинге нохчий кхалнаха дехар дора шарlата lаьдалах даьча моарола вахара хедача lазалах мукъаоаола новкъостал де шоашта яхаш, хlаьта 1925 шера лоаман кхалнаха массанаьа а цхьатарра къовсам болабир шарlата lаьдалах деча моарола дукъала.

1964 шера 8-ча марта КПСС ЦК советски кхалнахага даьча кхайкарал тlа йоах, хlанз, коммунизм хьалъечун моральни кодекса принципаш вай вахаре тlа-тlа йизагlа чlоагlлуш латтача хана ерригача общественностатерках хlанз а цхьаьненакьа нийслуш дола кхалнахаца леладу къаьнарча замах ихелиса, во, харцахьара гlулакхаш хьадда, оалаш а тlехьа дlалахаза дарг ца хилара, мичча хана а кхалсаге бокъонаш lохьеккарца. цун сий lотоlахарца, наьна декхарий лоархlам ца барца, боахама, культура, общественни вахара дерригача долакхоштара кхалсага лоархlама хам ца барца машар боаш хелара тlабохийт парте.

КПСС ЦК уж указаненаш партийн, советски, общественни организацей кхза хьалха а лувнеш. лоаман кхалнаха бокъонца дlадоладе деза цу тайпара хlамаш шоай оалаш а тlехьа Нохч-Гlалгlайчера дlадоахаргlдола гlулакхаш, низзагlа эта деза кердача вахарга болача наькъа тlара уж дерригa ширдаьна хlамаш. Вай вахара керттера турпалаш ба вахар хьинарийца эргадоакхаш, хьалха бьвина болхаш бола нах.

Шена дог-уйла а лакха культура а йола саг хьалкхеваш болча берригача советски наха дола вахара закон да коммунизм хьалъечун моральни кодекс. Из—коммунистически хьехама иртерий. Лоаман кхалнаька декхар — цунах шоай вахара а коммунизм хьалъер духьа лоаттабеча къовсама а закон дар. 1964 шера 8-ча марта КПСС ЦК советски кхалнахага даьча кхайкарал тlа белгалдовлнх, йоакхо йола, кхалсага кулгаш, дега дикал, наьна безам, цун оарц массанахьа а, зlамаган доккхеи моллагlча а гlулакха тlа эшаш хилар. кхалнаха дlахо йодача хана а парте хьалхашка оттадаь сийлахь-доккхий декхараш сихагlа кхоачашдара шоай дерригa низаши хьинари дlалургхилар. Нохч-Гlалгlайчера лоаман кхалнаха, шеко йоацаш, шоай докка хьинар тlаерзадергда керда вахар хьалдерен керда саг кхеварен даькъе республикана хьалхашка латте боахамеи политически декхарешш толаме кхоачашдара.

В. НОВИКОВА,
Э. ЛИН.

Цхьа барт болаш дешаш, бахаш ба Нохч-Гlалгlай пачхьалкхен пединститута студенташ. Дукхача тайп-тайпарча къамех — эрсий, нохчий, гlалгlай, хlирай — мехкарий ба укхаза дешаш. Дешарал совгlа института общественни вахара юкъе хьинаре дакъа лоац цар.

Сурта тlа: (аьрдехьара аьттухьа) гlалгlай група 3-ча курсера М. Долиева, физмата 2-ча курсера Р. Исламова, гlалгlай 3-ча курсера Д. Оздоева, нохчий группа 4-ча курсера А. Ахматукаева, 1-ча курсера Е. Гаещ.

И. Плиева сурт.

ИРАЗЕРА ВАХАР

Революци яла лельа цхьакха бокъо яцар кхалнаькха. Къаьстта халача lазапа кlал латтар паччахьа Россе дахача кагийча къамех бола кхалнах.

Ленина ше сакхетаргхилча гlоне дагалоаттайнр кхалсаг доала кlаллхара яккхара уйла. Хlаьта советски lаьдал эттача хьалхарча денош кхь из вахаре чакхйоаккхийта законаца чlоагl а дир. Маlача сага нийсса вахара массе доакъошка бокъо йола кердача социалистически общества член а ях дlаоттайир из.

Эзараш, эзараш кхалнах ба пачхьалкхен а парте а бехктокхамерча балхеш тlа. lилма-тохкама учрежденешка, лораш, агрономаш, хьехархой болаш. Вай мехка а дерригача дуненна а йовз космонавт Валентина Николаева-Терешковай, Социалистически Къахьегама Турпала Валентина Гагановай, кхыбарий цlераш.

Кlезига бац вай республике а коммунизм хьалъеча хьинаре къахьегарца сийленна цlи хеза кхалнах. Уж ба «Назрановский» совхоза доярка Л. Барахоева, «Старогрознефта» управлене коммунистически къахьегама бригадана керте латта В. Плохотникова, машининакъа Грозненски отделене машиниста гlоnча М. Дакаева, дукха кхыбараш. Республике цlи хеза я нохчий денал дола йоl лакхерча пилотаже доккхий толамаш даьха летчика Ляля Насуханова.

Къаьстта йоакхо ю вай республике кхалнахага дешийтара. Дукхьала вайнаькха 672 йоl деша ягlаш йиъ школа интернат я Грозне, Урус-Мартане, зlамигача Атагlа. Нохч-Гlалгlайчен юкъерча дешара школашка алкха нохчийн гlалгlайн 40 эзар йиlиг деша ягlа. 14 эзар йоlи зlамсагн на балха боллашехь дешаш. Школашка хьехача 10 эзар гаргарча хьехархочох 6 эзар гаргга кхалсаг я.

Грозерча мехкадьтта институтеи Нохч-Гlалгlай пачхьалкхеи педагогически институтеи дешача 9 эзар студентах 4 эзар йоl я.

Хlара шера дукха арахец кхалнах инженераш, лораш, педагогаш, агрономаш, кхыбола специалисташ.

lилма болхло йолаш 358 кхалсаг я вай республике. Царна я химически lилмай кандидат Е. Вольнова, филологически lилмай кандидат М. Чантиева, исторически lилмай кандидат З. Гойтова, кхыбараш.

Дика даькъе лоаш кхалнаха советски общества культура дегlайоалаеча. Дукха кхалнах ба театрашка, клубашка, библиотекашка, кхыйолча культпросветучрежденешка болх беш.

Наха езаш я поэтесса Ахматова Раисай стихаш. Кодзоева Таматре, К. Ксендзовай, С. Курумовай, М. Исаевай произведенеш. Базаме ладувгl наха М. Айдамировас, Н. Татьянченкос, кхычар оалача иллешка. Зрителашта дукха безаш артисткаш ба В. Плужникова, Аь. Исаева, З. Сардалова, кхыбараш.

Наьнеи береи гlулакха аь 7 шу далалза долча берий 118 учреждени, бераш ду цlенош да республике.

Нохч-Гlалгlайченарча медицински болхлоех 87,5 процент кхалнах ба. Шоаш кхо ца беш советски наькха унахцlено лорайра тlех дика гlулакх деш хьабоагlа медицински lилмай кандидат М. М. Сахарова, РСФСР заслуженни лор М. С. Булавинцева, лораш Г. К. Тангиева, Ф. Р. Мальсагова, кхыбараш. Партийни, советски, профсоюзни комсомольски бехктокхамерча балхашта тlа болаш а дикка кхалнах ба.

Уж дерригa толамаш даьхад кхалсаг лоалара мукъаьиккхарах дола В. И. Ленина васкеташ парте кхоачашдеш. Маlача сага нийсса коммунизм хьалъеча юкъе хьинаре дакъа лоац кхалсаго. Марксизма-ленинизма хьехамца, пролетарски интернационализман социалистически патриотизман уйлаца бах советски кхалнах.

Л. ЕВЛОЕВА,
КПСС Грозне Октябрьски райкома инструктор.

Юртарча клубай Ерригсоюзни перекличка

НАЬХА КХЕТАМ ЛАКХБЕШ

Тха культура Цlен балха керттердар КПСС ЦК Пленумий решенеш бахача наха дlайовзийтар да. Уж хlайовзийтаро тайп-тайпара йола балха формаш лелаю: хан-ханнахьа тематически сайренаш ю, юрта боахама хьалха латтараш вlашагlххийте, опыт дlа-юха йовзийт.

Наха дукха езаелар юрта боахама дикагlа болча болхлошта хетаяь сайре.

«Новосельский» комсаш лелаеча совхоза бригада бригадира М. Масиевас, «Лермонтовский» совхоза хьажкlаш лелаеча звено звеньевоя Б. Матаева юрта боахама кхьча дикагlа болча болхлоша шоай опыт вlаши йовзийтар, цар дийцар хьувкъам лакхбара мел торонаш лу удобренеш юкъейоалаяро. Юрта боахама дикагlа болча болхлоша къамаьлаш даьчул тlехьагlа художественни самодеятельноста концерт хилар.

Март бетта юрта боахамах йолча фильмай фестиваль хилар. Фестивале яр «фосфоритин дом «lоагlа доархlам бола фосфорни удобрени я», «хьажкlаш дукхагlа дlаеро фу лу», «В Перацике звено йолча» яха а кхыйола а фильмаш.

Тха культура Цlагlа хилар В. Перацикеи В. Светличнеи опыт наха дlайовзийтара нь семинар. «Лермонтовский» яхача совхоза керттерча агронома В. Проскудина дика доашхаш дийцар семинара юкъе дакъа лоацаш бараша юрта боахама новаторий прогрессивни агротехниках, цо хьехьекхар малагlча кхоачамех цар лоху продукцеи дlадолар.

Кlезига доархlам болаш яа юрта боахама хьехамаш дlадовзийтара гойтара агитацеи я. Дика кийчдаь да, масала, тха «Химена шера кийъ ле», «Дукхагlа удобренеш—лакхагlа хьувкъам», кхыдола а стендаш. «Лермонтовский» совхоза отделеней 1964 шерара социалистически декхараш. Стендо хьахьокх дерригa декхараш лаьттанн климатически хьалий лоархlам а беш тlайнча хилар.

Культура Цlагlа болх беш я агитбригада. Цун декхар да дикагlа йола опыт дlайовзийтар, къахьегамхоша кхай тlа болх беча хана цар культурин салоlилла вlаштlехьдаккхар. Цун репертуара юкъе 11 номер я. Уж я «Ахархочун сий лораде» яха, моттигера темаш юцца частушкаш, халхараш, кхыдараш.

Юрта балхача наха доккхал деш я культура Цlен художественни самодеятельность. Веррига а 40 саг ва цуна юкъе. Уж ба совхоза болхлой, хьехархой, лораш, кхыбараш. Художественни самодеятельносте я хоровой, халхара, струнни, акробатически кружокаш. Цига дика дакъа лоацаш ба С. Цумаев, И. Чагаев, Ш. Бакаев, Л. Сисовская, Л. Серевова, кхы дукха бараш.

Дукхьала ший болх баь lиш дац культура Цlа. Цо новкъостал ду шийна гонахьа ягача юртий клубашта художественни самодеятельность вlашагlйолла.

Культура Цlагlа болх беш я лекторски группа. Бахача наха лектораша еш дыха духьалара, политически, lилма темаех лекцеш. Цу группаца ба: Ачхой-Мартана политпросвещене кабинета заведующи Х. Коврaев, адвокат С. Дзарданов, хьехархо Т. Паткина, кхыбараш. «Ди lилман мовстагlа ва» яха а кхыйола а лекцеш йийшай цар.

Культура болхлоша денханахьа арадоах «Дерригa я довза безам ба» яха журнал. «Сатира кор».

21 апреле культура Цlагlа хьаьал агрохиме халкъа университет. Хlанале а херка я цун Совет. В. Проскудин «Лермонтовский» совхоза керттера агроном, В. Гайворонский «Новосельский» совхоза керттера агроном, С. Исмаилов «Лермонтовский» совхоза керттера зоотехник, кхыбараш юкъе а болаш. Университета декхар дар болхлошта юрта боахамах дола хьехамаш далар, дикагlа йола опыт дlайовзийтар.

Балха тlехь нийслу кхоачамбоацараш дlа а доахаш, дикатlдар. прогрессивни дар бахача наха юкъе шерагlа довржадара тlехь кlаьд ца луш къовсам лоаттабе лерхl культура Цlено.

Б. САКАЕВ,
Ачхой-Мартана культура Цlен директор.

ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДУ

«Грознефти» объединене Центральни ремонтно-механически завода коллектив дика къахьегама толамаш даьхад укх шера. Хьалхарча квартала план 104,1 процент кхоачаш я еш, планал совгlа коллектив арахийца продукци 32 эзар сом мах болаш я. Российски Федерацe 30 миллиард фоне е дика дакъа даьхад завода болхлоша. Укх шера кийчъяй цар 64 рационализаторски предложени. Цар пачхьалкхена баь пайда 17,5 эзар сом ба. Тlайнача социалистически декхарех хlанзлехьа их шера доагlараш кхоачашдаь завода рационализатораша.

Май сийна яхье а яьнна ди тlехьа дикагlа къахьегаш я завода цехий, участкай коллективаш. Къахьегама толамча дахарах къаьстта белгальяьлна я нов. Антонове кулгалдеча № 2 йолча пеха коллектив. Квартала план 106,4 процент кхоачашъяьй цо, планал совгlа арахийца продукци 20 эзар сома маьха я. Арахийца продукци дикеи тlехдикеи я.

Шейна къахьегама дикача толамашца наькъа бахара цеха болхлоша доккхий декхараш тlайнцад. Цар дош деннад апрель бетта план 29-ча дийнахь кхоачашъе, планал совгlа итт эзар гаргга сома продукци арахеца. Къахьегама оасарле тоьаа лакх а еш, бракенача продукцеда дlабола мах 1 процент лохбе, технически каделей хьанчe планахчун совгlа 5 тонн кходе. Уж декхараш хlанз толамца кхоачашдеш да. Къаьстта дика къахьегаш ба цехе токераш П. Вехов, Г. Бунцов, слесарь В. Трунов, иштта кхыбараш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Къахьегамхой доттагlа

Боккха болх бу Шаьлача районии библиотека КПСС ЦК декабрьски февральски Пленумий материалашта пропаганда еш. Библиотеке да ховача йоазошца язлаь плакаташ, лозунгаш. Дешара зале хьалтеха доал «Интенсификаца яр керттера никъ», «Хими юртбоахаме», иштта цхыдола лозунгаш. Дика вlаштlехьеьяккха хьалтехай укхаза «Бlаьстан балхаш доладаре» яха стенд.

Цlакха салаlар фух ца хош, хьинаре къахьегаш ба районии библиотека болхлой ш. Т. А. Алякиная Н. И. Бойкон. Каст-каста ух уж кхачка, фермашка балхаш деча къахьегамхошта лекцеш еша, беседаш е. Цигa деш цар керда газетеш, вай мехка хиннача керданчох дувц.

Оалангара дена эргабаьккхаб библиотека чура бола а. Нагахьа саина соаьха библиотека дешара зале наг-нагахьа мара саг хулаш хиннаеце хlанз хlара сар-саррахьа итташ хьехархой, совхоза болхлой салаlа библиотеке болх. Хlанз библиотеке книжкаш дешаш 2007 саг ва. Къаьстта дукха деш хlанз юртбоахамах дола литература. Цига вlашагlъеллача библиотека активо бокха болх бу. Каст-каста ю дешархой конференцеш, юртбоахама книжкаех обзораш. Укх деношка библиотека болхлоша, активо, района парткома идеологически отделаца цхьана «Хими юрта боахаме» аьнна конференци йир. Конференце дакъа лаьцар 300 совгlа саго. Чlоагlа сакъердам болаш чакхъьяьр из.

С. ПАЙХАЕВА,
ВЛКСМ Шаьла комитета секретара заместитель.

ПЕНГАЗЕТИЙ РЕДКОЛЛЕГЕЙ СЕМИНАР

Укх деношка хилар КПСС Грозненски горкомо яь городерча предприятей, организацей, учреждeней пенгазетий а радиогазетий а редколлегейи горкомерча марксизма - ленинизма сайрийнарча университета журналистика факультете деша багlарийн семинар-совещани. Из семинар-совещани хетаьяр сайрийнарча университете дешаш берий дешара шу чаккхдаларе.

Совещане-семинаре дийцар семиллетка ялхлагlча шера социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашде къахьегамхой оарцагlбахара даькъера пенацарча кенa йоазон декхараш. Цу хьакъехьа а шоай балха опыт ювцаш а семинаре-совещане къамаьлаш дир крекинг-завода центральни лабораторе арадувлача «Исследователь» яхача пенгазета редактора нов. Каганера, локомотивни депо хlара дения арадувлача «Локомотив» яхача пенгазета редактора нов. Анохова, «Гипрогрознефта» института «Проектировщик» яхача пенгазета редакторa нов. Лежнева, журналистика факультете ладувгlаш хиннача нн. Дирнцен Вартанянен. Семинаре-совещане къамаьлаш дир журналистика факультета кулгалхочо, «Грозненский рабочий» яхача газета редактора заместителa нов. Авдеевеи КПСС Грозненски горкома секретара нов. Латышевеи.

Семинаре-совещане хиннараш хьожаргболаш городерча дикагlа йолча пенгазетий выставка яр цага вlаштlехьъяьккха.

С. КОТИЕВ,
КПСС Грозненски горкома инструктор.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Ладувгlа

Радио: 6.30 — Юрта боахама болхлошта передача (эрсий меттала); 6.45 — ашараш; 6.50 — хоамаш; 7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор; 8.15 — передачий программа; 8.20 — «Сердало» газета обзор; 8.30 — lуйранара концерт; 8.45 — «Къона тlехье» яха передача (гlалгlай меттала); 15.50 — «Массаза а дийна» яха музыкально-литературни композици (эрсий меттала); 16.15 — «Къонаш» яха передача (нохчий меттала); 16.30 — керда хоамаш (гlалгlай меттала); 16.45 — промышленноста болхлошта передача (эрсий меттала); 17.00 — «Къилбаседа Кавказа экономически вахар» яха радиогазета; 17.30 — керда хоамаш (эрсий меттала); 17.45 — «Ленина совгlат» яха беседа (нохчий меттала); 18.28 — керда хоамаш (нохчий меттала); 18.40 — нохч-гlалгlай халкъа ашараш.

УКВ: 9.00 — «В. И. Ленина литературах искусствах» яха беседа; 9.20 — «Малх боабе йиш яц» яха радиоспектакль; 10.20 — «Ленин» яха Лемана оратори; 11.20 — Бетховена № 23 йола хувцар; 19.00 — «Октябрь» яха Мураделе халкъа-турпала опера; 21.15 — нохч-гlалгlай ашараш; 21.55 — «Финал» яхача спектакла тlара сценаш (трансляцеи йола запись).

Хьажа

Телевидени: 12.00 — тхо Ильича берий бераш да; 12.30 — «Ульяновгlар дезил» яха художественни фильм; 12.20 — передачий программе; 18.25 — телевизиони кердахараш (нохчий меттала); 18.40 — дlахала яхача ханах тlехьдиса гlулакхаш! (нохчий меттала); 18.55 — Тlайнча декхараш кхоачашдаьргда. Доярки беседа (нохчий меттала); 19.10 — В. И. Ленинах йола передача; 19.50 — киножурнал; 20.00 — английски метта урок; 20.20 — передачий программе; 20.35 — «Служебни декхараш кхоачашдеш» яха художественни фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Цlеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора зам.—2-07-01; бехктокхама секретара—2-45-46; партийни вахарен, промышленни, юртбоахамеа, пасьмойн отделий—2-26-72.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-46; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-26-72.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революци проспект.

Типографии изд-ва «Грозненский рабочий». Проспект Революции.

СФ02064, Заказ № 2366.